

ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ
РЕАЛІЗАЦІЇ АРТПРОЄКТІВ
У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Київ - 2026

**ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

**Методичні рекомендації щодо особливостей
реалізації артпроектів у закладах мистецької освіти**

Київ – 2026

УДК 7:37.091.26

Методичні рекомендації щодо особливостей реалізації артпроектів у закладах мистецької освіти / уклад. М. В. Вороніна, Ін. М. Ковальчук. Київ : ДНМЦЗКМО, 2026. 54 с.

Рецензенти:

Телеуця В., кандидатка філологічних наук, доцентка, членкиня IOV International Organization of Folk Art, керівниця секції «Фольклор та етнографія народу України» Комунальний заклад Київської обласної ради «Мала академія наук учнівської молоді», сертифікована експертка з організації та експертизи культурно-мистецьких проєктів, експертка Українського культурного фонду.

Переїденко Г., керівниця експертного відділу Українського культурного фонду.

Дизайн обкладинки: Ковальчук Ір. М.

У виданні «Методичні рекомендації щодо особливостей реалізації артпроектів у закладах мистецької освіти» представлено загальну характеристику проєктів (типи, етапи, особливості реалізації в мистецькій школі), прописано особливості впровадження проєктних технологій в освітній процес, розроблено шаблони документів як для викладачів, так і для здобувачів освіти для фіксації досягнень або складнощів, що потребують подальшого вирішення. Завершуються методичні рекомендації фрагментами артпроектів, реалізованих викладачами мистецьких шкіл протягом останніх п'яти років. Видання може бути корисним для викладачів закладів мистецької освіти різних профілів.

© Вороніна М. В., 2026

© Ковальчук І. М., 2026

© Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти, 2026

© Автори артпроектів, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. Проєкт: визначення та загальна характеристика	5
II. Реалізація проєкту	11
III. Критерії оцінювання якості виконання проєктів	21
IV. Подолання викликів під час реалізації артпроєктів	23
V. Приклади проєктів, що реалізовані та запропоновані викладачами мистецьких шкіл (фрагменти)	25
5.1. Потенційно цікаві ідеї артпроєктів, які невдало або недостатньо описані	25
5.2. Цікава ідея / задум, концепція / мета артпроєктів	27
5.3. Цікаві ідеї підготовки та реалізація артпроєктів	32
5.4. Цікаві ідеї презентування / просування артпроєктів	39
5.5. Приклади комплексного опису артпроєктів	43
КОРИСНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	54

ВСТУП

Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти проводив серію заходів за освітньою програмою «**Феномен дитячої творчості: від уяви до артпроектів**» (02.12.2025, 04.12.2025, 09.12.2025, 11.12.2025, 16.12.2025) для викладачів художніх шкіл та відділень образотворчого мистецтва мистецьких шкіл, методистів закладів мистецької освіти (автори ідеї: О. П. Поліщук, М. М. Бриль).

Мета освітньої програми: підвищення професійних компетентностей викладачів художніх шкіл та відділень образотворчого мистецтва мистецьких шкіл, а також методистів закладів мистецької освіти через ознайомлення з інноваційними підходами до розвитку дитячої творчості та дієвими педагогічними практиками в освітньому процесі.

Завдання освітньої програми:

- удосконалення професійних компетентностей викладачів художніх шкіл та відділень образотворчого мистецтва мистецьких шкіл та методистів закладів мистецької освіти у сфері розвитку дитячої творчості та креативності, поглиблення знань про методичні підходи до використання сучасних освітніх технологій та інноваційних методик у процесі викладання навчальних предметів та організації навчання / роботи учнів поза освітньою діяльністю в мистецькій школі;

- розвиток навичок проектної діяльності та сприяння професійному зростанню викладачів через розробки артпроектів як ефективною освітньою технологією та презентацію авторських мініпроектів.

Програма передбачала виступи 17 спікерів: викладачів, культурних діячів, авторів різноманітних мистецьких проектів, під час яких слухачі ознайомилися з теоретичним підґрунтям проектної діяльності, зокрема в мистецькій освіті, де проєкт стає однією з форм навчання, поєднує творчість, дослідження та співпрацю, розвиває критичне мислення й естетичний смак, у якій учні здобувають професійні знання та навички через створення художнього продукту. Було презентовано основні принципи проектної діяльності (зокрема, освітніх проектних технологій), типи та різновиди проектів (освітні, соціальні, культурно-мистецькі, дослідницькі, медіапроекти), етапи їхньої реалізації. З матеріалами виступів можна ознайомитися на сайті ДНМЦЗКМО: <https://www.dnmczkmo.org.ua/2025/12/fenomen-dytyachoyi-tvorchosti-vid-uyavy-do-artproyektiv-02-16-12-2025/>.

Практична частина освітньої програми передбачала виконання слухачами презентацій власних реалізованих або запланованих освітніх проектів, фрагменти описів яких представлено в цьому виданні.

Ознайомлення з досвідом викладачів допомогло виявити низку типових помилок. Наприклад, вивчення програмового матеріалу під час стандартного уроку представляють як проєкт; викладачі проявляють зайву / надлишкову опіку над учнями під час реалізації; проєкти бувають занадто нудні / довгі / складні, не зрозуміло сформульовано завдання; формалізація артпроекту тощо. Все це обумовило актуальність розробки методичних рекомендацій.

I. ПРОЄКТ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Однією з дієвих форм навчання є **проектні технології** (хоча їхнє впровадження почалося ще близько сотні років тому). Звичайний освітній процес передбачає активну роль викладача і пасивну роль здобувача освіти, а проектний підхід дає багато можливостей для формування в учнів інтересу до навчання, відповідальності за реалізацію запланованого, стимулювання їхньої творчості. **Проекти виникають з питань, які ставлять учні, плануються та реалізуються відповідно до їхніх інтересів.** Замість того, щоб надавати миттєві відповіді на запитання учнів, викладачі формують досвід, за допомогою якого здобувачі освіти мають самі знаходити відповіді.

Проект¹ – це унікальна сукупність дій та процесів, що має визначену тривалість, обмежена в ресурсах та вимогах, спрямована на створення нового продукту, послуги або досягнення конкретної мети чи вирішення проблеми, отримання зазначеного результату.

Це не діяльність, що може повторюватися, а виважена робота для досягнення бажаних змін або нової, додаткової цінності, що відрізняється від постійних (типових) операцій у бізнесі, виробництві, навчанні тощо.

Таблиця 1. Основні ознаки будь-якого проекту

Унікальність	кожен проект створює щось нове.
Часові рамки	має визначений, зазвичай достатньо обмежений, час, чіткий початок, кінець, а також аналіз того, що відбувалось. Проект не може тривати вічно!
Цільова спрямованість	має конкретну мету та завдання.
Обмежені ресурси	вимагає певних витрат (зокрема фінансових), урахування різних особливостей конкретних учасників, вибору відповідних матеріалів та інструментів, визначення формату презентування тощо.
Результат	завершується отриманням продукту, послуги, документації або іншим типом досягнення (що фіксується!).

Схема 1. Характеристика проекту

¹ Загальне визначення.

Етапи проєкту:

1. Ідея / Задум (виникнення потреби чи проблеми; отримання / підготовка / формулювання технічного завдання).
2. Планування (визначення цілей, термінів, кроків, учасників, ресурсів).
3. Виконання (реалізація плану) та контроль (відстеження прогресу, коригування дій).
4. Завершення, презентування результату.
5. Рефлексія (оцінювання досягнутих результатів та висновки на майбутнє).

Навчальний (навчально-творчий) проєкт – це комплексна освітня діяльність учнів, яка має спільну мету, узгоджені методи реалізації та спрямована на отримання конкретного результату або вирішення педагогічної проблеми в чітко встановлений термін. Результатом такої діяльності є формування та розвиток:

- навичок генерування оригінальних / творчих ідей;
- критичного мислення (під час проведення дослідницьких, творчих та практичних дій);
- самостійності й відповідальності;
- навичок командної роботи;
- вміння презентувати власні досягнення.

Таблиця 2. Основні ознаки навчальних проєктів

Мета	досягнення навчальної цілі або розв'язання педагогічної проблеми з дотриманням встановленого терміну.
Цільова аудиторія	на кого спрямовано проєкт (наприклад, лише на учнів певного класу / закладу освіти, на учнів та їхніх рідних, на викладачів / методистів / адміністрацію мистецької школи, на всіх бажаючих).
Учасники	кого буде задіяно для реалізації проєкту (учнів, батьків, усіх бажаючих тощо), хто за що буде відповідати (чіткий розподіл відповідальності).
Комплексність	об'єднує знання з різних навчальних дисциплін та різні види діяльності (дослідницька, творча, ігрова тощо).
Результат	створення освітнього (навчально-творчого) продукту: дослідження, презентація, модель, макет, виступ тощо.
Самостійність	учасники самостійно / за допомогою викладача (відповідно до віку) планують, організують, виконують, контролюють та презентують результат своєї роботи.
Співпраця	часто передбачає командну роботу та ефективну взаємодію із зовнішнім світом.

Відмінність між етапами уроку та проєкту

Таблиця 3. Порівняльна характеристика уроку та проєкту

ПОКАЗНИКИ	УРОК	ПРОЄКТ
Мета	Засвоєння конкретних знань, умінь і навичок, вивчення теми, техніки та прийомів.	Досягнення цілісного навчального результату, створення нового навчально-творчого продукту, розвиток креативності, ініціативи, мислення.
Тривалість	1 заняття.	Кілька занять / тижнів / місяців.
Роль викладача	Пояснює та демонструє.	Наставник, консультант, координатор.
Роль учня	Виконує завдання за зразком.	Самостійно / за допомогою викладача досліджує, створює, презентує.
Структура	Традиційна: вступ – пояснення – практика / відтворення – опитування.	Ідея / задум – план / розподіл дій – реалізація (корегування за потреби) – презентування.
Результат	Вправа, ескіз / етюд, навчальна робота.	Завершений продукт (виставка, вистава, перфоманс, каталог тощо).
Оцінювання	За участь в процесі і правильність виконання.	За ідею, активність на всіх етапах, готовність переробляти / удосконалювати творчий результат, уміння комунікувати.

Відмінність між майстеркласом-заходом та майстеркласом-проєктом

Майстерклас – це показове заняття чи система занять переважно досвідченого фахівця, який має досконалі, ґрунтовні навички у певній галузі мистецтва, освіти чи науки, спорту, виробництва тощо; він має демонстраційний характер («*дивись і повторюй*»), не містить проблемного завдання, не передбачає самостійного вибору.

Однак **майстерклас набуває ознак проєктної діяльності за умови:**

1) наявності проблемного завдання:

✗ навчити техніки ✗ вивчити прийом	✓ розв'язати певне завдання (навчальне, розвивальне, виховне); ✓ дослідити тему або окремі її питання; ✓ створити продукт для реального використання.

Приклад: «Як через графіку зберегти локальні особливості орнаментів конкретної громади»;

2) **етапності реалізації:** ідея / задум / завдання → підготовка → реалізація → презентування → рефлексія;

3) **самостійності здобувачів освіти**, які планують, досліджують, приймають рішення, роблять вибір матеріалів, образів, форм тощо, а **не просто повторюють за педагогом**;

4) **створення кінцевого продукту** (колекція робіт, відео, каталог, перфоманс тощо), який має цінність поза заняттям.

Таблиця 4. Порівняльна характеристика заходу та проєкту

ПОКАЗНИКИ	МАЙСТЕРКЛАС-ЗАХІД	МАЙСТЕРКЛАС-ПРОЄКТ
Мета	навчити техніки / прийому	творча, дослідницька
Роль учня	виконавець	творець, дослідник
Результат	навчальна робота	навчально / розвивально /соціально значущий, значущий для мистецтва
Рефлексія	може бути відсутня	обов'язкова

Приклад: Майстерклас з писанкарства.

Приклад: Серія декоративних панно на тему «Моє місто» (дослідження символів міста, організація підсумкової експозиції).

Схеми 2–4. Основні типи навчальних проєктів за такими ознаками:

Головні правила впровадження проєктів:

1. Починати з невеликого проєкту.
 2. Добровільна участь.
 3. Свобода «у межах» (надавати учням можливість вибору теми, але окреслити необхідні обмеження). Учень / учні є авторами проєкту, а викладач – інтерпретатор, помічник, тьютор.
 4. Підтримка пізнавальної та творчої ініціативи учнів.
 5. Кураторство, а не контроль.
 6. Документування викладачем та учасниками всіх етапів реалізації проєкту (фотографії, нотатки, відгуки тощо).
 7. Чіткий план та графік реалізації.
 8. Рефлексія (навчання на помилках, без аналізу немає росту!).
- Святкування успіху.

Проєкти надають учням можливість застосовувати на практиці вивчене і оцінити потенціал цього досвіду для майбутньої власної творчої та професійної діяльності.

З метою упорядкування та систематизації проведених проєктів, подальшого підвищення їхньої ефективності, поширення досвіду впровадження проєктних технологій **обов'язковою є фіксація процесу реалізації та результатів проєкту.**

Рекомендований алгоритм опису проєкту

НАЗВА ПРОЄКТУ: « _____ »

ХАРАКТЕРИСТИКА:

Вік учасників: ____ років

Тривалість: ____ занять / тижнів

Тип: навчально-творчий / дослідницький / практико-орієнтований

Форма: індивідуальний / парний / груповий

Дисципліна/и: живопис / графіка / скульптура / декоративне мистецтво / міждисциплінарний

МЕТА: (чого учень має навчитися, що створити / дослідити)

ЗАВДАННЯ: (що треба зробити, щоб досягнути мети)

1. ...

2. ...

3. ...

ЕТАПИ:

Етап 1. Назва етапу та його тривалість

- Що робимо
- Роль викладача
- Результат етапу

Етап 2. Назва етапу та його тривалість

Етап 3. Назва етапу та його тривалість

РЕЗУЛЬТАТ: (який навчально-творчий «продукт» створено)

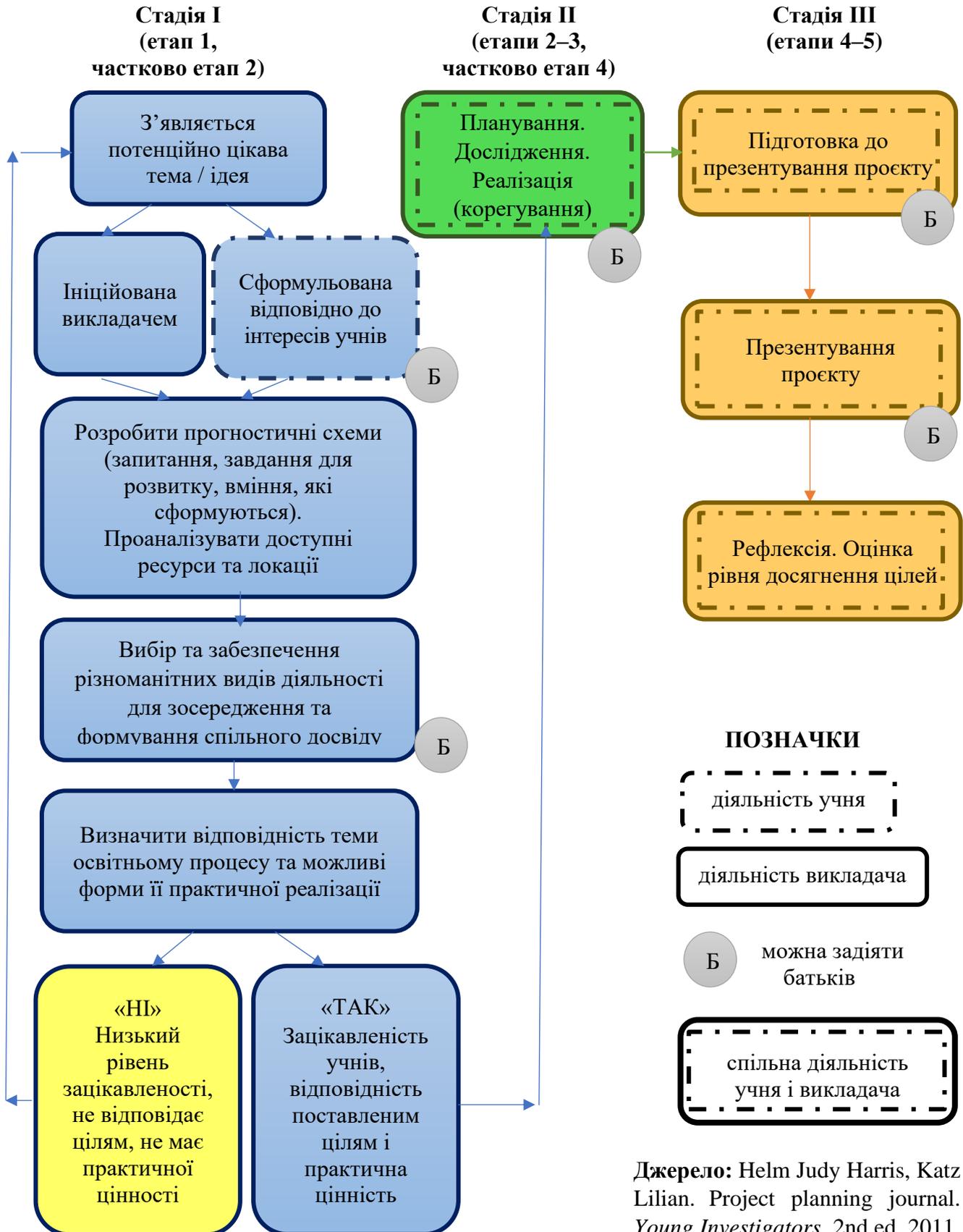
Проектна діяльність у мистецькій школі може бути інтегрована в освітній процес через реалізацію в позаурочний час, під час вивчення інваріантних навчальних дисциплін, через запровадження окремих проєктних тижнів. Однак кожен варіант має як переваги, так і недоліки, викладач обирає оптимальний спосіб для своїх учнів, відповідно до умов у закладі освіти.

Таблиця 5. Варіанти інтеграції проєкту в освітній процес

Варіанти інтеграції проєкту в освітній процес	Переваги	Недоліки
<i>Перерозподіл навчальних годин</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Чітко виділений час. ✓ Учні налаштовані на інший формат роботи. ✓ Можна планувати довгострокові етапи. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Потрібні зміни в розкладі. ✓ Може сприйматися як додаткова навчальна дисципліна.
<i>Інтеграція в існуючі дисципліни</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Не треба змінювати розклад. ✓ Проєкт органічно вписується в навчальну дисципліну. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Менше часу на проєкти. ✓ Ризик «змішування» форматів.
<i>Проектні тижні (наприклад, 2 рази на рік перед канікулами)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Інтенсивна робота дає швидкий результат. ✓ Атмосфера «творчої лабораторії». ✓ Можливість запросити гостей. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Потребує перебудови розкладу на тиждень. ✓ Не всі учні витримують інтенсивність.

II. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ

Схема. 6. Стадії реалізації проєкту

Джерело: Helm Judy Harris, Katz Lilian. Project planning journal. *Young Investigators*. 2nd ed. 2011. Teachers College Press, Columbia University. P. 4.

Стадія I. Початок роботи над проєктом. Визначення інтересів учнів та вибір теми проєкту

Зрозуміти, що саме може зацікавити учнів серед питань навчальної теми / у межах вирішення педагогічної проблеми, викладач може через:

- бесіду з учнями;
- споглядання;
- анкетування;
- опитування батьків.

За відсутності учнівської ініціативи щодо вибору теми варто звернутися до змісту навчальної / робочої програми навчальної дисципліни з метою визначення загальних тематичних блоків.

Занурення в тему (можлива тривалість: 1–2 урока / зустрічі в позаурочний час).

Завдання викладача:

- мотивувати (демонстрація цікавих прикладів, розповідь історій тощо);
- окреслювати умов (тема, формат, тривалість, критерії оцінювання);
- не нав'язувати конкретні рішення.

Приклад:

Подивіться на ці 5 робіт художників-пейзажистів. Що вас зацікавило? Про що б ви хотіли створити проєкт?

Тема проєкту – «**Пейзаж рідного міста**». Це може бути: архітектура, люди, настрої, екологія, спогади – що вам ближче?

Планування (можлива тривалість: 2–3 урока / зустрічі в позаурочний час).

Завдання викладача:

- допомогти структурувати ідею;
- навчити планувати час;
- передбачити труднощі / складнощі.

Варіанти питань для обговорення:

1. Розкажи про свою ідею. Що хочеш створити?
2. Чому саме це? Що тебе зацікавило в цій темі?
3. Які техніки / матеріали плануєш використовувати?
4. Скільки часу тобі потрібно на кожен етап?
5. Які складнощі можуть виникнути? Як підстрахуєшся / зможеш виправити?
6. Яка потрібна допомога від викладача?
7. За що в проєкті ти готовий відповідати?

Для того, щоб учні краще розуміли свою роль у проєкті, усвідомлювали відповідальність за реалізацію запланованого, а також для формування системного мислення пропонується ведення щоденника або заповнення проєктної карти учня.

Варіант проєктної карти учня

<p>МІЙ ПРОЄКТ: « _____ » (назва)</p> <p>ЩО ХОЧУ СТВОРИТИ: (короткий опис, 2–3 речення) _____</p> <p>ЧОМУ МЕНІ ЦЕ ВАЖЛИВО: _____</p> <p>ТЕХНІКА / МАТЕРІАЛИ: _____</p> <p>ПЛАН РОБОТИ:</p> <p>Заняття / Тиждень 1: _____</p> <p>Заняття / Тиждень 2: _____</p> <p>Заняття / Тиждень 3: _____</p> <p>...</p> <p>ЩО МОЖЕ БУТИ СКЛАДНО: _____</p> <p>ЯКА ДОПОМОГА ПОТРІБНА: _____</p> <p>ДАТА ПОЧАТКУ: _____</p> <p>ДАТА ПРЕЗЕНТУВАННЯ: _____</p>
--

Стадія II. Реалізація проєкту. Створення навчально-творчого «продукту»

Ця стадія може включати відвідування виставок, майстерень професійних діячів, бесіди з митцями, перегляд книг, фотографій, артефактів тощо.

Завдання викладача:

- консультувати (регулярні зустрічі та обговорення);
- відстежувати хід роботи над підсумковим продуктом проєкту;
- допомагати в подоланні творчих «криз»;
- вирішувати проблемні ситуації;
- корегувати процес реалізації проєкту;
- НЕ робити за учня.

Ситуація 1. Учень застряг на певному етапі, не знає, що робити далі.

<p style="text-align: center;">✓ Правильно:</p> <p><i>Питання для роздумів:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • «На якому етапі ти зараз?» • «Що вже спробував?» • «Що заважає рухатися далі?» • «Подивись на ці 3 приклади – як автори робіт вирішували схожу проблему?» • «Давай зробимо швидкий ескіз з трьох варіантів – по 10 хвилин кожен. Не зволікаємо, просто пробуємо!» 	<p style="text-align: center;">* Неправильно:</p> <p>«Зроби так: спочатку намалюй фон синім, потім додай постаті ...».</p>
--	---

Ситуація 2. Учень хоче змінити концепцію в процесі реалізації проєкту.

✓ *Правильно:*

- «Що змінилося? Чому хочеш іншої концепції?»
- «Це дійсно покращить проєкт чи просто здається легшим?»
- «Скільки часу залишилося? Чи встигнеш?»

Якщо зміна обґрунтована: «Добре, переглянемо, що можна змінити в плані».

Якщо це втеча від труднощів: «Спробуємо ще раз втілити нашу ідею. Якщо через тиждень все ще не виходитиме – тоді змінимо».

✗ *Неправильно:*

«Ні, ми домовлялися про інше, роби як планували».

Ситуація 3. Учень / учениця не працює, зволікає.

Діагностика (чому не працює?):

Причина 1. Не розуміє, що робити.

Рішення. Розбити на дрібніші кроки.

Причина 2. Перфекціонізм (боїться зіпсувати).

Рішення: Дати дозвіл помилятися.

Причина 3. Втратив інтерес до теми.

Рішення: Змінити тему (якщо час є).

Знайти новий кут зору на поточну тему.

Причина 4. Проблеми поза школою.

Рішення: Індивідуальна розмова, можливо – продовження терміну.

Якщо під час проєкту планується **поїздка за межі школи**, викладач має підготувати чекліст (контрольний список) того, що має бути зроблено / забезпечено:

- транспорт та кошторис (хто і як організовує);
- супровід (батьки, викладачі та інші);
- дозвіл від батьків на поїздку дитини;
- гарантії безпеки для учнів;
- інформація про учнів з особливими потребами, які потребують додаткового супроводу;
- попереднє обговорення з учнями поїздки: на що потрібно звернути увагу, що потрібно зафіксувати / запам'ятати тощо;
- забезпечення фіксації побаченого / почутого учнями (блокноти для записів / замальовок, фото / відеозйомка тощо).

Візит до школи запрошеного митця для проведення бесіди з учнями або для організації майстеркласу також потребує низки підготовчих дій від викладача, який є куратором проєкту, зокрема:

- підготувати дітей до бесіди, стисло розкрити творчий шлях митця, особливості його діяльності, як його досвід допоможе їм реалізувати свій проєкт, окреслити питання, які можна ставити митцю;
- забезпечити фіксацію побаченого / почутого учнями (блокноти для записів / замальовок, фото/відеозйомка тощо);
- підготувати матеріали та оснащення, необхідні для проведення зустрічі;
- забезпечити супровід учнів з особливими освітніми потребами.

Стадія III. Завершення проєкту, презентування результатів та підбиття підсумків

Учні завершують проєкт, організовують за допомогою викладачів та/або батьків презентування, обговорюють, чи було досягнуто всіх цілей, чи реалізовано всі завдання. Важливо, щоб учні для себе відповіли на питання: **що нового я опанував? чому навчився? що вдосконалив?**

Завдання викладача:

- навчити завершувати проєкт (а не ✗«покрещувати / доробляти до досконалості»);
- підготувати до презентування, проведення репетицій;
- створити святкову атмосферу.

Форми представлення проєкту (можливо поєднання декількох):

- стаття в друкованій / електронній газеті;
- документальний фільм / відеопрезентація на сайті школи / youtube-каналі;
- презентування на рівні школи для всіх учнів та їхніх батьків;
- zoom-презентування на рівні школи для учнів інших класів;
- електронний каталог навчально-творчих робіт;
- виставка;
- вистава;
- майстерклас;
- сувенірна продукція;
- ярмарок;
- перфоманс;
- інсталяція;
- тощо.

Таблиця 7. Приклади форматів презентування

ПОКАЗНИКИ	КЛАСИЧНА ВИСТАВКА	ВІДКРИТА МАЙСТЕРНЯ	ПРОЄКТНИЙ ЯРМАРОК	ОНЛАЙН-ГАЛЕРЕЯ ТА ВІДЕОЗАХИСТ
Ідея / задум	Традиційна, тематична.	Показати не тільки результат, а й процес.	Святкова атмосфера, ігрова подача.	Вільним доступ для всіх.
Учасники	Учні всіх вікових груп, усіх підрівнів початкової мистецької освіти. Викладачі школи. Батьки. Запрошені гості (за бажанням).	Здобувачі освіти середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти. Викладачі школи. Батьки. Запрошені гості (за бажанням).	Учні всіх вікових груп, усіх підрівнів початкової мистецької освіти. Викладачі школи. Батьки. Запрошені гості (за бажанням).	Учні всіх вікових груп, усіх підрівнів початкової мистецької освіти. Викладачі школи. Батьки. Запрошені гості (за бажанням).
Тривалість	1.5 – 2 години (відкриття).	Визначається тематикою проєкту.	Протягом дня.	Необмежена.
Простір / платформа	Виставковий зал школи / актовна зала / приміщення партнерів.	Клас / майстерня.	Велика зала (у межах і поза межами школи) / двір школи (якщо тепло).	Сайт школи та/або платформа Zoom / Google / Meet.
Структура	Підготовка (розміщення робіт). Вільний огляд. Обговорення, нагородження.	Робочі столи розставлені так, щоб можна було вільно ходити.	Кожен проєкт – це окремий стенд. Можна додати інтерактив (голосування глядачів «Приз глядацьких симпатій») Музика, смаколики (приготовані власноруч учнями або батьками). Атмосфера свята, а не суворого академічного заходу.	Для кожного проєкту: • фото ескізів, фото роботи (якісні, кілька ракурсів); • відеопрезентація автора (1–3 хв); • текстовий опис. ОНЛАЙН-ЗАХИСТ: • автор показує роботу на екрані, розповідає; • слухачі висловлюють своє ставлення, задають питання.

Оформлення	Роботи на стінах / на планшетах. На кожній / біля кожної – табличка (назва, автор, вік, техніка, короткий опис (2–3 речення)).	На кожному столі: • фінальна робота; • пошукові ескізи та начерки; • творчий щоденник (якщо був); • матеріали, які використовувалися; • стислий опис процесу та результату презентування (аркуш А4 або планшет).	Відповідно до тематики ярмарки.	Відповідно до технічних вимог.
Захист	Коментарі до власної навчально-творчої роботи (якщо передбачено).	Коментарі до власної навчально-творчої роботи (якщо передбачено). Автор стоїть біля свого столу, розповідає про процес. Відвідувачі вільно переходять від столу до столу, можуть ставити питання.	Реклама власного творчого «продукту». Автор стоїть біля свого столу, розповідає про процес. Відвідувачі вільно переходять від столу до столу, можуть ставити питання.	Коментарі до власної навчально-творчої роботи (3–5 хв).

Таблиця 8. Поради учням щодо підготовки до публічного презентування проєкту (загальний час 2–3 хв)

<i>Назва та ідея (30 сек)</i>	<i>Опис процесу створення (1–2 хв)</i>	<i>Результат та рефлексія (30 сек)</i>
«Мій проєкт називається ...» Я хотів/ла показати ...»	«Спочатку я досліджував/ла ...» «Найскладнішим було ...» «Я вирішив/ла зробити це так ...»	«Я задоволений/а тим, що...» «Якби почав/ла спочатку, можливо, зробив/ла б інакше...» «Хочу продовжити в цьому напрямку / спробувати щось нове»

Кожен завершений артпроект має бути проаналізований як учнями, так і викладачами. Рефлексія на фінальному етапі реалізації артпроекту в мистецькій школі є надзвичайно важливою складовою, адже саме вона завершує творчий процес і перетворює виконану роботу на осмислений навчально-творчий досвід.

Самооцінка допоможе учню проаналізувати весь процес (від задуму до реалізації), усвідомити ефективність, результативність проекту, побачити власний прогрес, встановити помилки, зрозуміти, як покращити реалізацію інших ідей. Рефлексія зміщує акцент з «оцінки результату» на навчання через процес та досвід. Помилки сприймаються не як невдача, а як джерело відкриттів, розвитку та вдосконалення. Усвідомлені висновки стають основою для наступних артпроектів: учні навчаються краще планувати роботу, прогнозувати складнощі, не боятися просити про допомогу, ставити реалістичні цілі.

Серед форм рефлексії можна рекомендувати колективне / індивідуальне обговорення та / або заповнення анкет (паперових / електронних, наприклад, через google-форми).

Без рефлексії артпроект – це лише виконана робота.

З рефлексією – це повноцінний освітній та особистісний досвід.

Шаблон 3

**Анкета для заповнення учнями після презентування проекту
(для рефлексії учнів, яким 7 – 10 років)**

Намалюй / Обери смайлик та пропиши свої відповіді:

1. Робота над проектом була: 😊 😐 😞
2. Найкраще було: _____
3. Найскладніше: _____
4. Я навчився/лася: _____
5. Моя робота мені подобається: 😊 😐 😞
6. Що б зробив/ла інакше? _____
7. Я хочу ще робити проекти: 😊 😐 😞

**Анкета для заповнення учнями після презентування проєкту
(для рефлексії учнів, які старші 11 років)**

Твоє ім'я: _____ Дата: _____

Назва проєкту: _____

1. Що було найцікавішим у роботі над проєктом? _____

2. Що було найскладнішим? _____

3. Як ти впорався/лася з труднощами? _____

4. Чи задоволений/а результатом? (обери показник, де 1 – зовсім ні, 10 – повністю так)
1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10

Чому саме така оцінка? _____

5. Що нового ти дізнався/лася або чого навчився/лася? _____

6. Якби почав/ла спочатку, що зробив/ла б інакше? _____

7. Чи хочеш продовжити працювати в цьому напрямку? (обери один варіант)

Так

Ні

Не знаю

8. Чи сподобалася тобі форма роботи «проєкт»? (можна обрати декілька) */Питання актуальне, якщо учень вперше бере участь у проєктній діяльності/*

- Так, бо можна було обрати свою тему
- Так, бо працював/ла у своєму темпі
- Так, бо було цікаво досліджувати
- Ні, бо було складно організувати себе
- Ні, бо не вистачало часу
- Ні, бо незрозуміло, що треба робити

9. Що хотів/ла б сказати викладачу про цей проєкт? _____

10. Твої пропозиції для наступних проєктів: _____

Анкета для викладача

Назва проєкту: _____

Група: _____ Кількість учнів: _____

Тривалість (кількість занять): _____ Дата завершення: _____

ПЛАНУВАННЯ

1. Чи була тема проєкту цікавою для учнів? (оберіть показник, де 1 – зовсім ні, 10 – повністю так)

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10

2. Чи був розрахунок часу реалістичним? (оберіть одну відповідь)

Так, вистачило

Ні, не вистачило (потрібно було ще ___ занять)

Навпаки, залишився час

3. Чи були зрозумілими критерії оцінювання для учнів? (оберіть одну відповідь)

Так

Частково

Ні

4. Чи були зрозумілими критерії оцінювання для Вас? (оберіть одну відповідь)

Так

Частково

Ні

РЕАЛІЗАЦІЯ

5. Як учні працювали над проєктом?

Самостійно: ___ осіб (___%)

Потребували підтримки: ___ осіб (___%)

Потребували постійної допомоги: ___ осіб (___%)

6. Скільки часу Ви витрачали на супровід? ___ годин на тиждень

7. Цього часу було (оберіть одну відповідь)

Достатньо

Забгато

Замало

8. Які труднощі виникли (можна обрати декілька відповідей)

Учні не розуміли завдання

Проблеми з вибором матеріалів

Конфлікти в групах

Зволікання, відтягування

Батьки робили за дітей

Інше: _____

РЕЗУЛЬТАТ

9. Скільки учнів завершили проєкт

Повністю: ___ осіб (___%)

Частково: ___ осіб (___%)

Не завершили: ___ осіб (___%)

10. Якість робіт (на Вашу думку) (оберіть одну відповідь)

Перевершили очікування: ___ осіб

Відповідають рівню: ___ осіб

Нижче очікуваного: ___ осіб

11. Чи досягли мети проєкту? (оберіть одну відповідь)

Так

Частково

Ні

Коментар: _____

РЕФЛЕКСІЯ

12. Що вдалого Ви зробили в цьому проєкті: _____
13. Що треба покращити в наступний раз: _____
14. *Ваша особиста складність (відверто собі):* _____
15. Чи рекомендуєте цей тип проєкту / цю тему / цю форму презентування своїм колегам?
Так, без змін
Так, але з корективами (якими: _____)
Ні
16. Чи бажаєте Ви далі працювати в проєктному форматі?
Так
Потрібен час на відпочинок
Ні

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ ПРОЄКТІВ

Оцінювання – це ефективний інструмент відстеження особистісного та професійного розвитку учнів, стимулювання їх до постійного навчання, творчої діяльності та самовдосконалення, саме через оцінювання учень / учениця може зрозуміти свої сильні та слабкі сторони.

Таблиця 9. Критерії оцінювання участі учнів у проєкті

Етапи виконання (відсоток від загальної оцінки)	Якість виконання		
	Високий рівень	Середній рівень	Початковий рівень
1. Ідея та концепція (25%)	<ul style="list-style-type: none">оригінальна, цікава ідея;чітко сформульована;має особистий зміст для автора;	<ul style="list-style-type: none">ідея є, але не дуже оригінальна;потребує додаткового пояснення;	<ul style="list-style-type: none">ідея нечітка або скопійована;
2. Технічне виконання (30%)	<ul style="list-style-type: none">впевнене володіння технікою;якісне виконання;увага до деталей;	<ul style="list-style-type: none">техніка в цілому освоєна;наявні окремі недоліки;	<ul style="list-style-type: none">техніка освоєна слабо;багато помилок;
3. Організація процесу роботи (25%)	<ul style="list-style-type: none">самостійна робота;дотримання графіку;ведення творчого щоденника;активна участь у консультаціях;	<ul style="list-style-type: none">у цілому робота самостійна;іноді потрібна допомога / нагадування;	<ul style="list-style-type: none">багато зволікання;потрібна постійна стимуляція;
4. Презентування (20%)	<ul style="list-style-type: none">впевнена розповідь;чітка структура;відповіді на питання;якісне оформлення за визначеними вимогами.	<ul style="list-style-type: none">незначне хвилювання.	<ul style="list-style-type: none">дуже коротко / незрозуміло;не міг / могла відповісти на запитання.

Принципи оцінювання проєктів:

1. Критеріальний (формування чітких критеріїв та оприлюднення їх заздалегідь).
2. Багатовимірний (оцінюється не тільки результат, а й ідея, процес реалізації, презентування).
3. Формувальний (зворотний зв'язок на всіх етапах реалізації проєкту).
4. Диференційований (з урахуванням віку та рівня підготовки здобувачів освіти).

!!!За потреби оцінювання можна перевести в бальну систему закладу освіти.

IV. ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ АРТПРОЄКТІВ

Залучення до реалізації проєкту здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

Для учнів з особливими освітніми потребами участь у реалізації артпроєктів – це можливість проявити свої здібності, відчути себе частиною колективу, соціалізуватися, посилити віру в себе, надихнутися на творчий процес.

Приклади адаптації артпроєктів для учнів з ООП

<p>Для учнів з порушеннями зору: Адаптація:</p> <ul style="list-style-type: none">• тактильні матеріали (глина, текстиль, рельєф);• контрастні кольори (якщо залишковий зір є);• більше часу на виконання;• асистент для технічних моментів. <p><i>Приклад проєкту:</i> «Тактильна картина» – створення рельєфного панно з різних матеріалів (тканини, папір, природні матеріали, харчові продукти). <i>Мета:</i> Передати образ через фактури.</p>	<p>Для учнів з порушеннями слуху: Адаптація:</p> <ul style="list-style-type: none">• всі інструкції письмово (та на дошці);• візуальні приклади;• можливість спілкування жестовою мовою. <p>Будь-яка тема проєкту, оскільки візуальне мистецтво не потребує слуху.</p>
<p>Для учнів з порушеннями опорно-рухового апарату: Адаптація:</p> <ul style="list-style-type: none">• адаптоване робоче місце (висота столу, стілець);• спеціальні інструменти (товщі пензлі, тримачі);• можливість працювати в зручній позі;• асистент для фізично важких дій; <p><i>Приклад проєкту:</i> «Цифровий колаж» – робота в графічному редакторі, де фізичні обмеження не заважають.</p>	<p>Для учнів з розладами аутистичного спектра: Адаптація:</p> <ul style="list-style-type: none">• чітка структура (покроковий план);• передбачуваність (не змінювати раптово умови);• можливість працювати індивідуально;• візуальні інструкції (малюнки, схеми);• сенсорно-комфортне середовище. <p><i>Приклад проєкту:</i> «Серія орнаментів» – повторюваність, структурованість, можливість зосередитися на деталях.</p>

Залучення нейротипових учнів та дітей з різними особливими освітніми потребами до реалізації спільного артпроєкту виховує емпатію, повагу до різноманітності та культуру взаємопідтримки. Однак викладач має розуміти, що це може потребувати певної адаптації умов реалізації проєкту.

Робота з обдарованими учнями

Ознаки обдарованості учня:

- швидко схоплює ідею, хоче ускладнень;
- генерує оригінальні, несподівані рішення;
- працює з великою самовіддачею;
- не задовольняється стандартними рішеннями;
- може працювати довго і зосереджено.

Стратегії роботи:

- давати складніші завдання;
- надавати більше свободи;
- ставити складні запитання;
- ознайомлення з професійним контекстом художника;
- давати можливість застосування менторства до інших учасників проєкту.

!!!Увага

Не ставити за приклад іншим учасникам проєкту.

Не перевантажувати обсягом завдань.

Не зменшувати увагу та підтримку.

Не обмежувати кількістю рішень.

Вирішення конфліктних ситуацій

Будь-яка колективна робота може призвести до виникнення конфліктних ситуацій. Викладач має звертати увагу на психологічний клімат у робочих групах / групі учнів та сприяти вирішенню проблеми на початковому етапі.

Типові конфліктні ситуації та приклади вирішення

Ситуація 1. Один учень робить, інші не роблять.

Можливі рішення:

1. Зустріч з групою учасників проєкту з метою уточнення того, хто за що відповідає.
2. Перерозподіл завдань (якщо потрібно). Кожен має отримати чітке завдання з визначеним терміном виконання.
3. Введення «проєктного щоденника групи»: після кожного заняття фіксується персонально те, що зроблено.
4. Оцінювання: частина балів надається за особистий внесок.

Ситуація 2. Не можемо домовитися про єдину концепцію.

Можливі рішення:

1. Техніка «3 варіанти»: кожен малює швидкий ескіз свого бачення ідеї (15 хв).

2. Презентування перед групою: кожен пояснює свою ідею (3 хв).
3. Пошук спільного: «Що вам подобається в ідеях один одного? Чи можна поєднати / доповнити ідеї?»
4. Голосування (якщо не домовилися) або викладач допомагає знайти компроміс.

Ситуація 3. Особисті стосунки псують роботу.

1. Індивідуальні розмови (окремо з кожним учасником), з метою встановлення проблеми / причини непорозуміння.
2. Можливість змінити групу (якщо конфлікт серйозний).
3. Чітка структура спілкування: «На проєкті ми працюємо професійно. Особисті стосунки – поза роботою».
4. Перехід на індивідуальні проєкти.

V. ПРИКЛАДИ ПРОЄКТІВ, ЩО РЕАЛІЗОВАНІ ТА ЗАПРОПОНОВАНІ ВИКЛАДАЧАМИ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ (ФРАГМЕНТИ)

5.1. Потенційно цікаві ідеї артпроектів, які невдало або недостатньо описані

Назва: «*Орнаментально-декоративна композиція «Український історичний [народний]² костюм* (сільський костюм, виконаний на тлі будівель, дерев і тварин. Наповнення внутрішнього оздоблення будинку, оригінальність меблів посуду того часу. Костюм всіх областей і районів України)».

Рекомендовано: цікавим результатом проекту може стати альбом прикладів українського народного костюму (аплікація із використанням текстильних матеріалів). На відповідних етапах: учні обирають регіон та досліджують особливості жіночого / чоловічого костюма, дізнаються більше про будинки та побут; узгоджується єдиний формат виконання та вимоги до оформлення творчих робіт (паспарту, рама із певних матеріалів тощо); визначаються варіанти презентування (офлайн, онлайн, буклет / каталог, набір листівок, сценарій гри тощо) та призначаються відповідальні за це; надається орієнтовний кошторис.

Назва: «*Розмаїття Чумацьких Шляхів*» (витинанка, як засіб поєднання історичних подій з народним мистецтвом).

Фрагмент: «... Презентування супроводження [супровід] виставки [Ким? Чим? Як?]; можливість [Чому тільки можливість?] організації проведення пересувної виставки».

Рекомендовано: цікавим результатом проекту постає саме організація пересувної виставки учнівських творчих робіт як візуалізація історичного маршруту Чумацького Шляху, який пролягав лівим берегом Дніпра через запорозькі степи до Перекопу, а звідти – у Крим.

Назва: «*Янголи миру та перемоги*» (вшанування пам'яті загиблих героїв, періодично повторюється [проводиться] до дати початку повномасштабного нападу).

Фрагмент: «... Як намалювати та зліпити янгола миру? Як через витинанку передати молитву за мир та перемогу?» [не конкретизовано].

Рекомендовано: описати особливості процесу реалізації проекту для різних художніх технік з урахуванням віку учнів та складності творчих завдань.

²Звертаємо увагу, що в цьому підрозділі використані такі позначки / нотатки / ремарки: закреслено – це текст автора, який подано некоректно; у дужках [] *курсивом* – подано правильний варіант або питання чи пропозиція до представленого автором змісту; підкреслення – визначає ключові аспекти.

Назва: *Проект з розвитку асоціативного мислення* (методичні рекомендації [це може бути тільки складовою артпроекту] з вправ пошуку композиційних рішень від абстрактного до сюжетного зображень).

Фрагмент: «... ~~Проект включає комплексну освітню діяльність учнів [сформульовано некоректно].~~ Розрахована тривалість проекту 3–5 академічних годин на пошук ескізів, та 10–15 годин на виконання закінченої роботи – композиції за темою, яку обирає дитина, спираючись на пошуковий матеріал.

Сюди додається час на ознайомлення з історією «джерела натхнення» (співпраця з предметом «Історія мистецтв»).

Надалі пропонується виставка творчих робіт учнів з назвою:

«Надихаємось класичним мистецтвом», або «Від абстракції – до сюжетного рішення».

Рекомендовано: описати не лише технічну складову артпроекту, а всі етапи реалізації. Цікавим результатом проекту можуть бути тематичні альбоми за інтегрованим змістом декількох навчальних дисциплін, що містять вправи, методичні рекомендації щодо виконання та приклади учнівських робіт.

Назва: *«Мистецтво перевтілення: посуд у формі тварин».*

Фрагмент: «... Проект може бути розпочато на заняттях з композиції, на яких розробляється дизайн і продовжитися на заняттях з кераміки, де буде створюватися виріб. Або проект може бути реалізований тільки на заняттях з кераміки... Як варіант, розширення проекту, можливо створення прикраси зооморфного посуду кулону [для підсилення оригінальності задуму *рекомендовано описати саме цю ідею. Оскільки виконання посуду у формі тварин є традиційним на заняттях з кераміки*]. Мініатюрна копія предмета побуту та зооморфна стилізація як ще один варіант надання виробу оригінальності, індивідуальності та символізму».

Назва: *«Майстерня писанкарства: збереження традицій».*

Фрагмент: «... Проект поєднує традиційне мистецтво писанки із сучасним освітнім підходом у форматі творчої майстерні» [сформульовано некоректно].

Рекомендовано: цікавим результатом проекту може бути альбом, в якому поєднані орнаментальні схеми, методичні рекомендації щодо виконання та приклади учнівських робіт.

5.2. Цікава ідея / задум, концепція / мета артпроектів

Назва: *«Дивосвіт» (за мотивами творчості Марії Примаченко)».*

Фрагмент: «<...> Гра «Конструктор звірів». Комбінуємо частини різних тварин: голова риби + ноги курки».

*(Харітонова Олена Миколаївна,
Кам'янська художня школа ім. Роберта Лісовського, Дніпропетровська обл.)*

Назва: *«Доблесть крізь віки очима дітей» (виставка).*

Фрагмент: «<...> Тематика художніх робіт:

- побут і традиції козаків;
- козацькі бойові звичаї;
- легенди та герої козацької доби;
- сучасні герої – воїни ЗСУ».

*(Харітонова Ірина Геннадіївна,
Одеська школа мистецтв №15 імені Т. І. Боевої)*

Назва: *«Гранатові світи: кристалізація уяви» (багатогранна метафора ГРАНАТА як дорогоцінного каменю та як соковитого плоду)³.*

Фрагмент: «<...> Змішана техніка. *Міцність та блиск каменю:* скульптура, об'єм, архітектоніка.

Соковитість та багатство плоду: колір, насиченість, текстура, відчуття <...> *Експериментальні фактури:*

алюмінієва фольга (для кристалічного рельєфу), бісер, зерна рису, гречана та манна крупа, мелена кава, макарони, сіль, пластилін або глина, глянцева лак (для імітації «соковитих» гранатових зерен), клей ПВА».

*(Кучма Анастасія Олександрівна,
Комунальний заклад «Роздільнянська міська школа мистецтв», Одеська обл.)*

Назва: *«Гробниця пташиних богів» (вивчення стилю давньоєгипетського мистецтва) з циклу «Мандруємо епохами та стилями».*

Фрагмент: «<...> Проект поєднує історію мистецтва, образотворчу практику та творчу фантазію, допомагаючи учасникам глибше зрозуміти художнє мислення стародавніх цивілізацій <...> У процесі роботи учні поглиблено вивчали канони давньоєгипетського зображення: фронтальність фігур, профільне зображенням голови, символічні пропорції тіла, умовність кольору та значення атрибутів <...> Знайомство з пташиним світом Єгипту та вибір прототипу <...> За допомогою штучного інтелекту були придумані імена богів та богинь з урахуванням характеристик птахів-прототипів. III також підказав написання цих імен єгипетськими ієрогліфами <...> «Гробниця

³Звертаємо вашу увагу, що в підрозділах 5.2 – 5.5 текст у дужках () після назви – це уточнення від укладачів методичних рекомендацій; текст у дужках [] – це коментар / роз'яснення від укладачів; підкреслення – визначає ключові аспекти.

пташиних богів» – це уявний простір, де минуле й сучасність зустрічаються, а канон стає основою для творчого експерименту».

(Несторович Оксана Леонідівна,
Вінницька дитяча школа мистецтв)

Назва: «Техніка «флюїд-АРТ» та пошук асоціацій».

Фрагмент: «<...> Ознайомлення з поняттями «колір» та «пляма». Кольорознавство для дітей на практиці, не використовуючи «сухої» термінології <...>».

(Господарисько Микола Ігорович,
Львівська художня школа імені Олекси Новаківського)

Назва: «Єдність у формі. Живий дім для рослин» (стрічкова (джгутова) техніка ліплення з глини).

Фрагмент: «<...> У 2026 році у Європі та в Україні проходитимуть Дні сталої енергії – серія заходів, присвячених екологічному мисленню, енергоефективності та раціональному використанню природних ресурсів. <...> створенням серії керамічних горщиків для рослин ми підтримуємо цінності сталості, поваги до природи й творчого ремесла <...> Проект формує у дітей розуміння, що творчість може бути корисною, живою і значущою».

(Шиманська Надія Степанівна,
Комунальний заклад Самбірської міської ради «Самбірська школа декоративно-ужиткового мистецтва», Львівська обл.)

Назва: «TEXTILE LAB».

Фрагмент: «<...> Проект поєднує традиційні та сучасні текстильні практики, дозволяючи учасникам вільно комбінувати техніки, створювати роботи та досліджувати межу між ремеслом та дизайном».

(Білоус Тетяна Петрівна,
Комунальний заклад мистецької освіти «Школа сучасних театральних-сценічних напрямів» Харківської міської ради)

Назва: «Я фантазую» (триденний інтенсив на три різні художні техніки).

Фрагмент: «<...> Єдина тема на три дні – «Пригоди маленького монстрика». Ліплення: «Об'ємний монстрик» (пластилін або тісто). Малювання: «Планета мого монстрика» (настрій, улюблені кольори). Аплікація: «Будинок для монстрика». [За три дні в трьох різних техніках створюється завершена історія!].

(Решетнікова Тетяна Валентинівна,
Бердянська художня школа Бердянської міської ради Бердянського району Запорізької області)

Назва: «Паростки добра» (серія майстеркласів для дітей ВПО без художньої підготовки).

Фрагмент: «<...> 12 майстеркласів для ознайомлення з різними художніми техніками проводяться в гуртожитку, де проживають діти (фонд

громади Харкова «Толока» забезпечив матеріалами для занять, оренду приміщення, оплату роботи викладача»).

(Близнюкова Алла Геннадіївна,
Комунальний заклад мистецької освіти «Харківська дитяча художня школа №1 ім.
І. Ю. Рєпіна» Харківської міської ради)

Назва: *«Чарівний рельєф. Світ тактильних історій»*
(експериментування з об'ємними матеріалами, зокрема, текстурною пастою).

Фрагмент: «<...> кожна дитина може перетворити площину на об'ємний світ, наповнений власними відчуттями та фантазіями <...> Тематичні блоки:

1. «Підводне царство» – створення хвиль, коралів, піску, водоростей.
2. «Казковий ліс» – імітація кори дерева, моху, коріння, стежки.
3. «Космічні ландшафти» – рельєф планет, кратери, поверхня місяця.
4. «Місто майбутнього» – об'ємні елементи архітектури, незвичайні форми».

(Стельмах Анна Олександрівна,
Запорізька дитяча художня школа)

Назва: *Артпроект «Вивільняємо страхи»* (арттерапевтична майстерня, інтерактив).

Фрагмент: «<...> Пропонується кожному з учасників зобразити за допомогою ліній і кольору емоції, які вони відчувають тут і зараз (за методикою М. Бетенскі) – швидкий начерк (до 3 хв.). Після обговорення негативних ситуацій та відчуттів пропонується намалювати свій страх на аркуші паперу (колір, 15 хв.). Потім діти можуть зробити з цим малюнком те, що їм заманеться – його можна зім'яти, порвати, спалити або знищити іншим способом <...> На основі створених масок страху (графічні матеріали) відповідно до придуманого учнями сюжету організовується «спонтанна вистава» – ДОЛАЄМО СТРАХИ».

(Щербіна Віра Федорівна,
Комунальний заклад Ізмаїльської міської ради
Ізмаїльського району Одеської області «Художня школа»)

Назва: *«Новорічний калейдоскоп: Кулі Наративу»* (розробка та реалізація послідовного візуального наративу в модульній графічній композиції).

Фрагмент: «<...> єдиний, безперервний візуальний наратив. Зображення в кожній кульці не є ізольованим, а композиційно перетікає в сусідню кульку, створюючи візуальний ланцюг подій, що символізує подорож або історію новорічних свят. Центральна кулька містить головний символ – ялинку <...> Побудова схеми розташування кульок. Обов'язкове планування точок візуального перетину та композиційних «мостів» між сусідніми колами».

(Маркова Ірина Володимирівна,
Комунальний заклад «Кремінська художня школа», Луганська обл.)

Назва: «*Всеукраїнський конкурс-плєнер для учнів образотворчого мистецтва мистецьких шкіл, студентів закладів мистецької освіти та викладачів «ЗАМКОВИЙ ЕТЮД».*

Фрагмент: «<...> Створення професійної платформи для творчого зв'язку між поколіннями (учень-студент-викладач). Проєкт популяризує національну ідентичність через вивчення архітектурних пам'яток Кам'янця-Подільського та актуалізує жанри пейзажу й графіки в сучасному культурному контексті <...> Термін 2 дні <...> Вперше плєнер був проведений у 2014 році. За десять років до нього долучилися більш 2100 учасників із понад 50 мистецьких закладів, з 16 областей України та Литви <...>».

(Савчук Олена Іванівна,
Кам'янець-Подільська міська дитяча художня школа, Хмельницька обл.)

Назва: «*Свято барв*» (оригінальне святкування дня народження наймолодшої учениці групи).

Фрагмент: «<...> Соломія Л. прийшла в групу, коли їй виповнилося 5 років. Талановита, різносторонньо розвинена дівчинка дуже хотіла запросити на свій день народження всіх своїх друзів, однокласників, родичів та поціновувачів. Крім захоплення малюванням, Соломія співає, грає на сопілці та фортепіано, тому їй очікувано дарували музичні вітання <...> Такий формат може бути використаний для проведення випускних урочистостей для здобувачів елементарного підрівня».

(Попова Ірина Іванівна,
Черкаська дитяча художня школа ім. Данила Нарбута)

Назва: «*Архітектура історичного ядра та її стан як обличчя міста та рівень культури мешканців*» (соціальний проєкт про співучасть дітей у збереженні культурної спадщини).

Фрагмент: «<...> Екскурсія – начерки – творення (учнівських творчих робіт з кераміки, художньої обробки соломки, ткацтва, різьблення по дереву) <...> ця проблема актуальна для будь-якого населеного пункту. І можливо, покоління сьогоднішніх 10-річних дітей в майбутньому щось змінить або хоча б зупинить прагнення певної категорії співгромадян глумитися над пам'яттю минулого <...>».

(Герич Іван Петрович,
Комунальний заклад Самбірської міської ради «Самбірська школа декоративно-ужиткового мистецтва», Львівська обл.)

Назва: «*Сімейні посиденьки*» (ідея єдності родини; щорічний проєкт).

Фрагмент: «<...> Заходи, що відбуваються в рамках артпроєкту, завжди дотримуються концепції – діти + батьки; концерт + частування матусиними смаколиками. Теми змінюються: «Зимова карусель», «Різдвяна зірка», але основні правила незмінні. Ми виставляємо роботи у різних техніках: малюнки, скульптура, паперопластика, поробки з деревини, пап'є-маше, інсталяції, в'язання тощо <...> У середньому на виставці експонується близько 100 робіт».

(Соріна Лариса Олександрівна,
Комунальний заклад Ізмаїльської міської ради
Ізмаїльського району Одеської області «Художня школа»)

Назва: *«Шкільний конкурс дитячого малюнка «Війна очима дітей».*

Фрагмент: «<...> Контингент Кам'янської школи мистецтв №2 складає 350 учнів, з них 96 учнів відносяться до учнів пільгових категорій, а саме: внутрішньо переміщенні особи, діти загиблих військовослужбовців, діти учасників бойових дій, діти осіб з інвалідністю, отриманою внаслідок захисту України. Працюючи з такими учнями, педагогічний колектив нашої мистецької школи помітив необхідність надати учням можливість через мистецтво висловити свої емоції, виплеснути все те, що їх хвилює, через творчі роботи продемонструвати свої страхи та переживання <...> У перший рік реалізація цього проєкту пройшла дуже вдало (загальна кількість учнів, які взяли участь у конкурсі 42 дитини), тому планується розширення конкурсу. У 2026 році заплановано зробити його міжшкільним, запропонувавши співпрацю з Кам'янськими мистецькими школами. Наступні роки розширення конкурсу плануємо до рівня Регіонального».

*(Зубріліна Ксенія Юріївна,
Кам'янська школа мистецтв № 2, Дніпропетровська обл.)*

Назва: *«Мистецтво в вишиванці»* (до Всесвітнього дня вишиванки).

Фрагмент: «<...> обрати твір образотворчого мистецтва у жанрі портрет, замінити «оригінальний» одяг на традиційний український костюм <...> вивчення та збереження українських традицій, через пошук інформації для виконання завдання (види одягу, матеріали, призначення, орнаментика, атрибути тощо) <...> Проєкт мав бути презентований на шкільній виставці, але під час виконання робіт, ним зацікавився Департамент культури і спільно була організована Виставка в приміщенні Вараської міської ради».

*(Панчишин Олена Олександрівна,
Комунальний заклад «Вараська школа мистецтв»
Вараської міської ради,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти
«Дитяча художня школа» Херсонської міської ради)*

Назва: *«Мій автопортрет».*

Фрагмент: «<...> підготовка та проведення публічного мистецького заходу у співпраці з Львівською національною картинною галереєю. Суть проєкту – поєднання виставки портрету дітей епохи романтизму з колекції картинної галереї зі створеними сучасними картинами авторства дітей – їх автопортретами».

*(Лособик Оксана Володимирівна,
Львівська художня школа імені Олекси Новаківського)*

5.3. Цікаві ідеї підготовки та реалізація артпроектів

Назва: *«Постановка дитячої опери М. Лисенка «Зима і Весна»* (популяризація української класичної музики та оперного мистецтва серед дітей).

Фрагмент: «<...> учні художнього відділення під керівництвом викладача створюють декорації, реквізит та допомагають у пошитті костюмів».

(Росул Тетяна Іванівна,
Комунальний заклад «Ужгородська школа мистецтв»
Ужгородської міської ради, Закарпатська обл.)

Назва: *«Перекидний календар «Символ року»* (поєднання традиційних художніх технік із сучасними технологіями).

Фрагмент: «<...> створити образ змії – символу року в техніці Петриківського розпису, роблячи асоціативну прив'язку до одного з 12 місяців року <...> Варіанти орнаментальних мотивів що стали елементом дизайну сторінок також спершу були створені на папері пензликом «котячкою», потім переведені в електронний формат <...> Продовжуємо працювати над проектом наступного календаря «Символ року 2026 – кінь», але в іншій художній техніці».

(Мінченко Ганна Костянтинівна,
Запорізька дитяча музична школа № 5)

Назва: *«Місто нашої мрії»* (задіяні учні різних підрівнів, панорамний пейзаж міста).

Фрагмент: «<...> На стрічку паперу для факсу (необмеженої довжини) у довільному порядку приклеїти великі геометричні форми (заготовки) – уявні основи будинків, дахів, дерев, кущів; рівномірно додати до цих основ дрібні деталі (заготовки) – вікна, двері; учні за власною фантазією доповнюють пейзаж – хмари, птахів, ліхтарі тощо».

(Фітарова Інесса Вікторівна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти
«Музична школа № 2» Криворізької міської ради,
Дніпропетровська обл.)

Назва: *«Імпресіонізм у кольорах і звуках»* (учні художнього та музичного відділень занурюються в атмосферу епохи імпресіонізму, досліджують творчість художників і композиторів кінця XIX – початку XX ст. та переосмислюють її через власний творчий досвід).

Фрагмент: «<...> **Підготовка:**

- знайомство з творчістю художників і композиторів;
- підбір репродукцій, музичних творів;
- створення живописних робіт (копій та авторських інтерпретацій);
- підготовка музичних номерів;
- розробка сценарію презентування.

Реалізація:

- виконання музичних творів наживо;
- участь у театралізованій дії <...>».

(Серченя Вікторія Вікторівна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти
«Музична школа №7» Криворізької міської ради,
Дніпропетровська обл.)

Назва: «*Творчі відбитки: інклюзивні артпрактики*» (монотипія, штампування, друк природними матеріалами, трафаретний друк тощо).

Фрагмент: «<...> проект спланований з поступовим ускладненням техніки, спочатку це друк долоньками та пальчиками, експерименти з матеріалами та техніками, прості штампи та губки, поєднання друку з малюванням, створення серій робіт, друк на різних поверхнях та великому форматі <...> Організаційні умови: невеликі групи або індивідуальний формат; можливість перерв та відпочинку; альтернативні способи виконання завдань; адаптовані інструкції (усні, візуальні, демонстраційні); дотримання конфіденційності та особистих меж; використання коректної, недискримінаційного мовлення; співпраця з батьками, фахівцями та асистентами (за потреби); уважне спостереження за станом учасників та своєчасне реагування на їхні потреби <...> Формат підсумку може бути адаптований: від публічної події до закритого перегляду для групи. Проект пройшов від індивідуальних вправ до створення колективної роботи – текстильне панно на зимову тематику, яке прикрасило інтер'єр нашого Простору та стало своєрідною фотозоною для учнів та гостей під час зимових свят».

(Мартинова Оксана Леонідівна,
Херсонський навчально-мистецький комплекс «Художня школа»)

Назва: «*Об'єднані традиціями*» (у межах навчальної дисципліни «Пленерна практика»).

Фрагмент: «<...> Мистецький мурал – розпис світлиці в селищі Покришів – було розроблено в рамках підготовки до проведення етнофестивалю автентичної пісні, що реалізувалася грантовим конкурсом «Голоси громад» (підтримка діяльності організацій громадянського суспільства у Житомирській області)».

(Огородник Людмила Анатоліївна,
Курдиш Світлана Іванівна,
Бондаренко Тетяна Олександрівна,
Брусилівська школа мистецтв імені Олексія Макаренка
Брусилівської селищної ради, Житомирська обл.)

Назва: *Артпроект «Вулицями рідного міста» (колаж).*

Фрагмент: «<...> Реалізація:

- екскурсія містом (залежно від віку учнів вибираємо маршрут);
- фотографуємо вулиці, будинки, елементи декору, перехожих, тварин (все, що може знадобитися для колажу);

- роздруковуємо потрібні фото, вирізаємо потрібні частини;
- складаємо композицію з відібраних частинок, доповнюючи власними малюнками».

(Боднар Олександра Михайлівна,
Івано-Франківська дитяча художня школа)

Назва: «*Боривітер*» (вшанування пам'яті української художниці Алли Горської, популяризація її творчості).

Фрагмент: «<...> Виставка картин юних художників (58 творчих робіт), натхненних роботами Алли Горської (зокрема мозаїкою «Боривітер»). Учні навчаються мистецтву малювання в чотирьох мистецьких школах Львова (Львівська школа мистецтв № 5, Львівська школа мистецтв № 10, Львівська школа мистецтв № 11, Львівська музична школа №1 імені Анатолія Кос-Анатольського)».

(Каплиш Надія Ярославівна,
Соломко Марія Богданівна,
Львівська школа мистецтв №5)

Назва: «*Музейний урок «Класик у сучасному форматі. Творчий доробок художників»*».

Фрагмент: «<...> 3. Основна частина. Замість пасивного слухання – квест, робота з картками, замальовки або фотофіксація творів експозиції. Аналіз ключових експонатів.

4. Заключна частина (рефлексія). Обговорення знахідок. Творче завдання «Якби ці герої вміли говорити, що б вони сказали?»

(Обрево Лариса Вікторівна,
Дитяча художня школа м. Миколаїв)

Назва: «*Клімт у сучасному форматі*».

Фрагмент: «<...> переосмислення творчості Густава Клімта; дослідження характерних елементів його стилю – золоті орнаменти, декоративність, символізм; створення власних творчих робіт (сучасних інтерпретацій) у змішаній техніці; інтеграція сучасних мотивів (гаджети, мода, урбаністика, особисті символи)».

(Кваніна Олена Ігорівна,
Комунальний заклад Самбірської міської ради «Самбірська школа декоративно-ужиткового мистецтва», Львівська обл.)

Назва: «*Календар щасливої людини*» (створення учнями власного унікального календаря).

Фрагмент: «<...> Після обговорення кошторису з батьками учень / учениця отримує надрукований календар із календарною сіткою А4. Можна підготувати зразки малюнків (підказки) на кожен місяць. Врахувати, що

- діти не орієнтуються у місяцях;
- бруднять клеєм весь календар;

- додати на сторінки календаря піктограми, що символізують саме цей місяць;
- можна додати назви місяців англійською (для додаткової зручності під час вивчення англійської).

Ми не будемо нічого клеїти – працюємо фломастерами / олівцями / ручкою».

*(Полторацька Дар'я Олександрівна,
Київська дитяча школа мистецтв № 1 Солом'янського району м. Києва)*

[Проект «Єдина Україна» (створення пазл-карти) передбачав співпрацю та обмін досвідом між чотирма закладами початкової мистецької освіти з різних регіонів України (Володимир, Херсон, Бахмут) заради відродження та збереження культурних традицій, звичаїв, мистецьких досягнень кожного регіону. Як результат, проект було описано декількома викладачами, які були задіяні під час реалізації].

Назва: «Єдина Україна».

Фрагмент: «<...> Окрім художньої частини, учні створили мініпрезентації, на слайдах якої розміщені зібрані ілюстративні матеріали про 7 обраних областей, результати дослідження їхніх історичних та культурно-мистецьких особливостей, фото автора з власною творчою роботою».

*(Разінкова Олена Василівна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти
«Дитяча художня школа» та «Дизайн-ліцей» Херсонської міської ради;
Файнштейн Ганна Олегівна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти
«Дитяча художня школа», Херсонська обл.;
Юрчук Катерина Іванівна,
Володимирська Дитяча художня школа імені Миколи Рокицького, Волинська обл.)*

Назва: «Херсон: шлях додому» (виставка подорож та розмальовка).

Фрагмент: «<...> малюнки створенні по довоєнним фото міста Херсон, з архівів, соціальних мереж та власних альбомів. Діти обирали місцини які знають. Де вони проживали, гуляли, відпочивали. Також присутні пам'ятки архітектури. Символіка: кавова пляма як художній образ війни, трансформація дитячого сприйняття руйнації, мистецький знак.

Навколо плями яскраве кольорове місто. Сонячне і життєрадісне. В середині кавової плями – піксель, камуфляж, нагадування глядачеві про те, в якому часі знаходиться фронтвий Херсон <...> Формат: 35 контурних робіт учнів, історичний опис місця, цитати авторів-дітей, простір для власних спогадів читача».

*(Петровська Альона Юріївна,
Лука Наталія Володимирівна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти
«Школа мистецтв №1» Херсонської міської ради)*

Назва: *«Новорічно-різдвяна листівка»* (благодійний проєкт на підтримку ЗСУ).

Фрагмент: «<...> Ідея: збір коштів для ЗСУ → Виконання листівки → Оцифрування та підпис авторів листівки → Продаж листівок за донат → Передача коштів волонтерам (придбання тканини на маскувальні халати)».

(Мацюняк Любов Маркіянівна,
Стрийська дитяча школа мистецтв, Львівська обл.)

Назва: *«Мандруючи світами Ван Гога»* (формат «живої» зустрічі, безпосереднього творчого спілкування та *елемент несподіванки*).

Фрагмент: «<...> Якби Ван Гог народився українцем? Конкурс проводився у синхронному форматі, який передбачав виконання творчої конкурсної роботи у режимі реального часу. Спочатку за допомогою онлайн-рандомайзера було визначено комбінацію з двох основних елементів, які мали стати основним сюжетом малюнку <...> Потім протягом двох годин талановиті учні семи шкіл Одещини виконували свої роботи на форматі А3, не вимикаючи камер на конференції ZOOM <...> Було отримано більше 120 малюнків, виконаних без втручання викладачів на одному «подиху», різних навіть в межах заданої техніки. Як висновок – усвідомлення, як добре діти можуть працювати самостійно в умовах обмеженого часу, створюючи свої унікальні композиції».

(Колянова Ольга Геннадіївна,
Кульгавець-Кючюк Наталія Вікторівна,
Комунальний заклад Ізмаїльської міської ради
Ізмаїльського району Одеської області «Художня школа»)

Назва: *«У злагоді родини розквітає Україна»* (родинна зустріч).

Фрагмент: «<...> Етапи реалізації:

- творча зустріч з батьками;
- створення сімейної картини «Наша щаслива сім'я» [створено за одну зустріч!];
- виготовлення янголів-оберегів для ЗСУ» [створено за одну зустріч!].

(Кузьмук Вікторія Вікторівна,
Білогірська школа мистецтв Білогірської селищної ради
Хмельницької області)

Назва: *«Мультфільми з пластиліну»*.

Фрагмент: «<...> **Ідея та сценарій.** Обговорення ідеї, розробка сюжету та сценарію для майбутніх мультфільмів. **Підготовка матеріалів.** Ліплення персонажів, створення декорацій та підготовка знімального майданчика. **Зйомка.** Покадрова зйомка анімації, де кожен рух фотографується окремим кадром. **Монтаж і озвучення.** Обробка відеоматеріалу, додавання звукових ефектів, музики та голосів для створення цілісної картини» [учні беруть активну участь на всіх етапах].

(Ткачук Ольга Олегівна,
Устилузька дитяча школа мистецтв-музей-садиба Ігоря Стравінського
Устилузької міської ради, Волинська обл.)

Назва: «*Свята, що єднують українські традиції та традиції греків Приазов'я*» (дослідження культурної спадщини громади).

Фрагмент: «<...> проєкт триває протягом одного навчального року, тому охоплює повний річний цикл свят. <...> Щороку тема змінюється – «Міфи Греції та українські казки й байки», «Народні обряди та символи» тощо».

(Приходченко Олена Вікторівна,
Комунальний заклад «Мангушська школа мистецтв»
Мангушської селищної ради, Донецька обл.)

Назва: «*Від крапки до образу*» (майстерклас з крапкового розпису).

Фрагмент: «<...> Етап 1. Старт. Ознайомлення з предметом <...> Пояснення основних принципів техніки <...> Етап 2. Експериментальна лабораторія Практичні вправи <...> на чернетках або пробних поверхнях. Етап 3. Створення основної артроботи <...> Формування завершеної композиції <...> Етап 4. Підготовка текстів та назв <...> Оформлення текстів для презентації або демонстрації робіт. Етап 5. Підготовка простору для проведення майстеркласу або показу робіт. Розміщення артробіт, організація презентації результатів та підбиття підсумків проєкту».

(Вихованець Майя Юліанівна,
Мистецька школа «Нетішинська художня школа», Хмельницька обл.)

Назва: «*Перетворення*» (серія розписаних гільз).

Фрагмент: «<...> передача гільз (з урахуванням кількості та розмірів) через волонтерські організації; очищення та ґрунтування гільз; кожна гільза розписується вручну і тому є унікальною, візуальні образи обираються авторами індивідуально; проєкт поєднує мистецтво та благодійність (збір коштів на потреби ЗСУ)».

(Поритко Ольга Петрівна,
Кам'янець-Подільська міська дитяча художня школа,
Хмельницька обл.)

Назва: «*Мандрівка за образами*» (мотивація до створення образів, народжених унікальною місцевою спадщиною).

Фрагмент: [Комплексне рішення] «<...> Організація поїздки на Кармалюкову гору; екскурсія до Вежі Кармалюка у Кам'янець-Подільській фортеці; підготовка інформації про Устима Кармалюка – гайдамаки-характерника, відьмака, народного месника, розбійника (учні); підготовка інформації про міфологічні істоти лісів Поділля (Лісовик, Мавка, Чугайстер, Блуд, Потерчата та інші) (учні); підготовка інформації про унікальні дерева та рослинність на Кармалюковій горі (берета, діброви, розрив-трава, листовик сколопендровий) (учні); мандрівка на Кармалюкову гору, піднімаючись на верхівку, озвучуємо легенди, спостерігаємо, намагаємось «оживити» образи легенд і уявити їхні світи, робимо начерки, замальовки, дерев, рослин; відпочинок на березі ставка під горою, обговорення вражень, озвучування тем для композицій; виконання композицій (техніка та матеріали за вибором учнів,

формат – А2 чи наблизений до нього); підготовка виставки (оформлення робіт); відкриття виставки».

*(Дегтяр Катерина Борисівна,
Кам'янець-Подільська міська дитяча художня школа,
Хмельницька обл.)*

Назва: *«Апсайклінг – нове життя старих речей».*

Фрагмент: «<...> Етап 1. «Знайомство з новою технікою»: <...> відбір учнем різних за розміром і фактурою елементів майбутнього колажу з відходів чи предметів побуту. Етап 2 Експериментальна лабораторія: <...> створення основної форми образу тварини чи портрету через довільне переміщення елементів твору, без попереднього ескізу, доки не буде знайдено бажаного образу. Етап 3. Створення основного артоб'єкту: <...> доповнення колажу живописними матеріалами (акриловими фарбами двох контрастних за тоном кольорів, один з яких є кольором групи «металік»). Етап 4. Підготовка афіши. Етап 5. Організація публічної виставки дитячих робіт за межами навчального закладу. Етап 6. Подальше «життя» виставки <...> участь у виставках всеукраїнського та міжнародного рівнів <...>».

*(Бондаренко Владислава Володимирівна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти «Музична школа №4»
Криворізької міської ради, Дніпропетровська обл.)*

Назва: *«Чарівні істоти українського міфу»* (ілюстрації до книги Дари Корній «Чарівні істоти українського міфу. Духи природи»).

Фрагмент: «<...> Етап 1. «Єднання з природою» – заняття на пленері. Вибір локацій (ліс, поле, біля ставка), щоб учні відчули атмосферу природи, де за легендами живуть духи природи. Проводимо замальовки, слухаємо звуки природи, фантазуємо. Етап 2. «Занурення в чарівний світ українських міфів через літературні твори» – ознайомлення з книгою Дари Корній «Чарівні істоти українського міфу. Духи природи», проводимо паралелі між міфічним та реальним простором, працюємо з фактурою природи (листя, гілки, кора дерева, трава, квіти, прозорість води, різні за станом хмарки). Етап 3. «Створення ілюстрації до книги» – відтворюємо свої фантазії на папері за допомогою акварельної чи гуашевої фарби. Етап 4. Організація виставки «Духи природи»: оформлення експозиції; фотозона «Ліс духів», мінівікторина у форматі гри «Духи лісу: правда чи міф?»; цифрова галерея «Духи лісу» (GIFки з малюнків, які оброблені за допомогою комп'ютерних технологій, та представлені на великому екрані)».

*(Бусел Ольга Михайлівна,
Дитяча школа мистецтв Славутицької міської ради
Вишгородського району Київської області)*

Назва: *«Чарівний жовтень»* (щорічний творчий марафон).

Фрагмент: «<...> Кожного року в жовтні проводити з дітьми позаурочно та за власним бажанням малювання невеликоформатних робіт на задану тему. Ідеєю для започаткування такого марафону став щорічний челендж Inktober американського

художника Jake Parker, який хотів, щоб цей місяць послужив розвитку креативності та вмінню малювати начерки на різні теми, тому він запропонував використовувати тільки чорну туш, що стало частиною й назви цього челенджу.

Зранку кожного дня тижня, окрім вихідних, я пишу учням в нашому чаті марафону тему (кого саме сьогодні малюємо). Перший день тижня (понеділок) малюємо задану тварину чи птаха, чи комаху тощо (простою чорнильною ручкою). Повторюємо малювання інших заданих тварин у вівторок, середу та четвер. На п'ятий день тижня (п'ятницю) ми робимо поєднання всіх заданих тварин чи птахів в одну фантастичну істоту, яка в собі має частинку когось з чотирьох вже намальованих. Поєднання виконуємо вже в кольорі. На вихідних ми відпочиваємо, але якщо хто не встиг намалювати поєднання, то може це доробити на вихідних. Ми оформлюємо кожен з тижнів на один планшет і виставляємо в фойє школи виставку з нашого творчого марафону».

(Пилипенко Олеся Володимирівна,
Великоолександрівська школа мистецтв і ремесл імені Олександра Зюзькіна
Пристоличної сільської ради Київської області)

5.4. Цікаві ідеї презентування / просування артпроектів

Назва: «*Веселі музики*» (розпис тканини в техніці холодного батику).

Фрагмент: «<...> Колективна робота презентована у форматі виставки, що супроводжується фоторепортажем про хід виконання кожного полотна та короткою казкою, створеною учнями».

(Боярчук Юлія Миколаївна,
Комунальний заклад «Сіверськодонецька художня школа»,
Луганська обл.)

Назва: «*Тістопластика – екологічна скарбниця майбутнього*».

Фрагмент: «<...> Колективна робота презентована у форматі виставки «Наша ферма краща в світі, бо робили її діти», що супроводжується короткою історією (створеною учнями): «*Влітку веселі друзі-однокласники вирішили зазирнути на ферму <...>*» або казкою: «*Одного разу хтось промовив «му-у-у...»*».

(Волощенко Сергій Сергійович,
Кам'янська художня школа ім. Роберта Лісовського,
Дніпропетровська обл.)

Назва: «*Маленький Моне*» (ознайомлення із напрямом мистецтва «імпресіонізм»).

Фрагмент: «<...> Створення каталогу пленерних етюдів с. Отиненвичі Ходорівської громади».

(Романів Галина Методіївна,
Ходорівська дитяча школа мистецтв імені Б.-Ю. Янівського,
Львівська обл.)

Назва: «*Звичайні речі як засіб мистецтва*» (тематичні творчі роботи, створені за допомогою відбитків різноманітних природних матеріалів і побутових предметів).

Фрагмент: «<...> створення візуальної «бібліотеки» фактур, текстур; пересувна виставка в мистецьких школах, на виставкових майданчиках міста, у Харківському метро (безпечний простір під час воєнного стану)».

(Безрук Ірина Олександрівна,
Комунальний заклад мистецької освіти
«Харківська дитяча художня школа №1 ім. І. Ю. Рєпіна» Харківської міської ради)

Назва: «*Екохвиля творчості*» (асамбляж на морську тематику із вторинної сировини).

Фрагмент: «<...> Виставка триває 1 місяць. Подія відкриття відбувається театралізовано. Сценарієм передбачено виконання інструментальних та вокальних музичних номерів та проведення майстеркласів на трьох станціях «Створи свого корала», «Морська істота з нічого» та «Ловець хвиль».

(Білашенко Олеся Сергіївна,
Черкаська дитяча школа мистецтв ім. Валентина Талаха)

Назва: «*Кавовий живопис захоує в себе*».

Фрагмент: «<...> Дарування на тематичній експозиції буклетів «Мистецтво з ароматом кави, яке прикрасить вашу оселю» з творчими роботами учнів».

(Іванова Інна Юріївна,
Комунальний заклад «Сіверськодонецька художня школа»,
Луганська обл.)

Назва: «*Світло яворівської забавки*» (продовження життя яворівського розпису з використанням сучасних матеріалів).

Фрагмент: «<...> опанування і використання техніки псевдовітражу; створення плоских форм з оргскла чи акрилу (силуети коників, пташок тощо); створення об'ємних форм, які можна підсвітити всередині неоновією або LEDстрічкою, а також іншими елементами сучасного освітлення (вази, ялинкові прикраси, ліхтарі); створення артоб'єкту з елементами яворівського розпису та освітленням у нічний час – вироби світяться теплом українських традицій та любов'ю до рідного краю <...> Презентування в музеях, бібліотеках, кафе та на відкритому просторі» [матеріали та встановлення за підтримки міської ради].

(Барабах Світлана Миколаївна,
Новояворівська дитяча школа мистецтв Новояворівської міської ради, Львівська обл.)

Назва: «*Shopper Bag*» (формування звички користуватися багаторазовими речами та прикрашати їх).

Фрагмент: «<...> Благодійний аукціон: продаж власних виробів за донат. Мета збору: підтримка воїнів 63-го окремого батальйону сил 103-ї бригади ТрО ЗСУ. Кошти спрямовуються на павербанки та акумулятори».

(Калинівська Олена Миколаївна,
Комунальний заклад «Сокальська дитяча школа мистецтв
імені Віктора Матюка» Сокальської міської ради Львівської області)

Назва: *«Діалог звуків і образів».*

Фрагмент: «<...> створення цілісного емоційно-художнього простору <...> живе виконання пісень учнями; виставка картин-ілюстрацій [за мотивами пісень] у концертному просторі; можливе проектування робіт під час звучання відповідної пісні <...>».

(Білохвост Ярина Анатоліївна,
Дитяча школа мистецтв ім. М. Примаченко, Київська обл.)

Назва: *«Чудо-місто»* (стріт-арт).

Фрагмент: «<...> Колективне створення стрит-арт композиції для оформлення дитячого майданчика житлового комплексу «Чудо Місто» в Одесі. Мурали перетворюють звичайний двір на динамічний та натхненний творчий простір, де кожен елемент може стати джерелом ідеї <...> За допомогою місцевих комунальних служб готуються умови роботи: безпечні риштування, фарби, пензлі. Учасники навчилися працювати в команді, планувати творчий процес, відповідально ставитися до спільної справи та міського простору».

(Марценко Олена Володимирівна,
Одеська художня школа №1 імені К.К. Костанді)

Назва: *«Ознайомлення з ткацтвом».*

Фрагмент: «<...> Створення орнаментальних переплетень з паперових смужок для квілінгу. Вивчення різних ткацьких переплетень на ручному міністанку. Ткання та декорування фрагментів сумки-шопера різними аксесуарами: стрічками, тасьмою, гудзиками, мереживом тощо <...> Дефіле з авторськими сумками!!!».

(Омельченко Тетяна Станіславівна,
Володимирська дитяча художня школа імені Миколи Рокицького, Волинська обл.)

Назва: *«Наївне мистецтво Марії Примаченко»* (творча самореалізація дітей через створення власних робіт у стилі наївного мистецтва).

Фрагмент: «<...> Після створення малюнків виникла ідея створити на основі цих ескізів розпис власної футболки. Далі надихнуло презентувати ці футболки для всіх. Так виникла ідея показу мод «Вірте, люди, у дива».

(Прокопенко Олена Іванівна,
Дитяча школа мистецтв ім. М. Примаченко
Іванківської Селищної ради, Київська обл.)

Назва: *«Персонажі української міфології»* (виставка та перфоманс як спосіб оживити міфи).

Фрагмент: «<...> Спільний проект художнього та хореографічного відділень до ювілейного концерту школи, що відбувся 24.03.2025 з нагоди 80-річчя КДШМ №5 ім. Л. Ревуцького у Колонній залі ім. М. Лисенка Національної філармонії України. Синтез мистецтв: поєднання елементів візуального мистецтва і танцю. Створення перфомансу, що полягає у демонстрації колекції з 18 авторських масок учнів, виконаних у техніці пап'є-маше, під час ходи з елементами хореографії» [відеозапис перфомансу для подальшого поширення].

(Гарнага-Базілей Альона Вікторівна,
Київська дитяча школа мистецтв №5 ім. Л. Ревуцького)

Назва: *«Кольорові молитви Землі: Світ Марії Приймаченко».*

Фрагмент: «<...> Образи – завжди фантастичні й добрі – це надія. Кожен учнівський малюнок – це самостійний оберіг, що має конкретне призначення: Молитва за чисте небо, Молитва за доброту звірів, Молитва за врожайне поле <...> Організація «Вернісажу Добра», де учні презентують свої твори, пояснюючи, яку саме функцію оберега виконує їхній фантастичний звір».

*(Іванів Мар'яна Борисівна,
Щирецька мистецька школа Відділу культури, молоді, спорту та інформаційної
політики виконавчого комітету Щирецької селищної ради
Львівського району Львівської області)*

Назва: *«Мальована казка «Рукавичка»* (забезпечення цілісного освітнього досвіду, який поєднує мистецтво, технології та соціальну взаємодію).

Фрагмент: «<...> створення учнями 1 класу елементарного підрівня художнього відділення індивідуальних творчих робіт – малюнків персонажів казки, призначених для перетворення їх за допомогою технічних засобів у формат відео викладачем. Результатом постав невеличкий (5 хв) анімаційний фільм».

*(Новицька Юлія Вікторівна,
Київська дитяча школа мистецтв №5 ім. Л. Ревуцького)*

Назва: *«Мистецькі вечори»* (театралізований показ колекції моделей одягу).

Фрагмент: [Описано 2 колекції одягу «Україно квітує моя» та «Київська Русь», які виготовлено власноруч учнями]. «<...> Алгоритм реалізації проекту: ознайомлення з колекціями моделей одягу у фольклорі; вибір теми для створення колективної роботи; робота над ескізами; підбір декоративних технік для реалізації задумів; виконання елементів та аксесуарів в різних декоративних техніках; з'єднання всіх елементів та завершення роботи над костюмом; вивчення основ дефіле, сценічного руху та пластики; театралізований показ колекції моделей одягу на сцені».

*(Рибалко Любов Олексіївна,
Комунальний заклад мистецької освіти «Школа мистецтв №3
Краматорської міської ради», Донецька обл.)*

Назва: *«Різдво єднає»* (міжрегіональна культурна співпраця між громадами України, довготривалий проект).

Фрагмент: «<...> 1) Володимир – Бахмут «Різдво єднає»: Національний музей народної архітектури і побуту України; <...> 3) Володимир – Біла Церква – Київ – Бахмут «Різдво єднає»: виставка-челендж».

*(Юрчук Катерина Іванівна,
Володимирська дитяча художня школа імені Миколи Рокицького, Волинська обл.)*

Назва: *«Театр тіней»* (поєднання різних видів творчості).

Фрагмент: «<...> Усі компоненти вистави виконують учні <...> Виставу театру тіней учні демонструють в рамках уроку для дітей молодших груп або під час загальних свят у школі. Відеозапис вистави можна розмістити на інтернет-сторінці школи для популяризації творчих напрямів серед дітей та молоді».

*(Альокмінська Юлія Вікторівна,
Комунальний заклад «Вільнянська дитяча художня школа»
Вільнянської міської ради, Запорізька обл.)*

Назва: *«Писанкарство».*

Фрагмент: «<...> Учні нашої школи були учасниками «Рекорду України із наймасовішого одночасного написання писанок у традиційній восковій техніці на видутому яйці в одній локації».

(Яценко Леся Василівна,
Комунальний заклад «Шептицька школа мистецтв»
Шептицької міської ради, Львівська обл.)

Назва: *«Авторська футболка для родини»* (подарунок, створений з любов'ю).

Фрагмент: «<...> формування навичок проєктного мислення та завершення роботи від задуму до презентування результату: представлення дитиною готової футболки; розповідь про ідею, символіку та емоційне наповнення роботи; вручення подарунка члену родини».

(Клімова Лариса Миколаївна,
Гостєва Антоніна Василівна,
Трегуб Ангеліна Михайлівна,
Корнелюк Богдан Васильович,
Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради)

5.5. Приклади комплексного опису артпроєктів

Назва: *Музейні квести: «У пошуках богів», «Різдвяна зірка».*

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Інтерактивна складова формату квесту створює невимушене сприйняття і запам'ятовування творів, пошук і виконання завдань в просторі музею знайомить учнів не лише з чітко визначеними творами, а й з рештою експонатів <...>.

Тематика квестів «У пошуках богів» та «Різдвяна зірка» пов'язана з темами занять за ТНП дисциплін «Бесіди про мистецтво» та «Початковий курс історії образотворчого мистецтва і архітектури», зокрема сюжетами античної міфології та біблійними сюжетами у творах образотворчого мистецтва».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Для підготовки необхідно:

- відвідати художній музей, твори якого відповідають тематиці квестів;
- дослідити музейну експозицію;
- придумати / сформулювати завдання;
- скласти маршрут;
- оформити картки-завдання, вказавши локацію – зал музею;
- роздрукувати необхідну кількість карток-завдань для кожного учасника.

Для реалізації проєкту необхідно:

- узгодження дати і часу відвідування з адміністрацією музею;
- викладач і група дітей до 10–15 осіб для проведення одного музейного квесту;
- тривалість відвідування 1–1,5 години;

• закінчення війни, щоб діти могли побачити колекцію музею в реальній експозиції <...>».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> після завершення квесту учні здають заповнені картки-завдання (наведені приклади карток із різних квестів по Національному Музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків):

1) ГАЛЕРЕЯ

Між трьома богинями – Герою, Афіною та Афродітою, відбулась суперечка, хто з них найкрасивіша, через те, що богиня сварки Еріда кинула між ними яблуко з написом «найпрекрасніший». Зевс відправив їх у супроводі свого сина Гермеса до троянського принца Паріса, щоб той визначив переможницю. Афродіта пообіцяла юнаку кохання найпрекраснішої жінки на землі – Єлени, дружини спартанського царя, і за це отримала яблуко. Паріс викрав Єлену і вивіз до Трої, що стало причиною Троянської війни. Знайдіть картину, на якій зображено відомий сюжет «Суд Паріса» та запишіть автора і назву картини

2) ЗАЛ ВІЗАНТІЙСЬКИХ ІКОН

У синій залі знаходяться дуже цінні та давні експонати музею – ранньохристиянські ікони VI – VII ст. У світі таких ікон зберіглося дуже мало, адже в часи іконоборства релігійні образи знищували. Ранні ікони були виконані в техніці енкаустики – гарячими восковими фарбами, які накладалися металевими інструментами. Скільки енкаустичних ікон зберігається в колекції Музею Богдана і Варвари Ханенків?»

(Коваленко Олена Степанівна,
Дитяча школа мистецтв № 5 імені Льва Венедиктова
Оболонського району м. Києва)

Назва: «Фортеця-Бахмут».

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> підтримати бойовий дух наших воїнів на лінії фронту <...> створити новорічні дарунки бійцям від тих, кого вони захищають.»

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> 27.12 2022 року (307-ий день війни), вже під час канікул учні зранку прийшли в школу для того, щоб прийняти участь у проєкті. <...> Вибір предмету для розпису був не випадковим – сталевий кухлик, в якому можна запарити чай чи каву, зігрітися теплом напою, доброю енергією дитячого малюнка. **СТАЛЕВИЙ КУХЛИК** – сталевий, як воля до перемоги! <...> Паралельно в просторі, де працювали учні, була організована експозиція дитячих робіт, створених під час війни.»

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Артпроєкт був освітлений в ЗМІ [телеканал «Київ»]. Діти розповідали в інтерв'ю, як вони вдячні воїнам, і що саме вони малюють на кухликах. <...> Сюжетні мотиви були різноманітні: від примаченківських наївних звірів та пса-Патрона, покликаних оберігати фортецю, до складного фігуративу по сталевій поверхні. <...> Наші хлопці отримали подарунки, навіть існує відео, яке вони записали з відвертою вдячністю <...>».

(Підкурганна Юлія Олегівна,
Дитяча школа мистецтв № 5 імені Льва Венедиктова
Оболонського району м. Києва)

Назва: *«Весела колядка» (2025), «Лісова галявина»(2025), «Сільській двір» (2024), «Полярне сяйво» (2024), «Різдвяна зірка» (2023) (задіяні всі учні школи!).*

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Масштабна новорічна (великодня, літня) інсталяція / тематична фото-зона в холі школи (виконується у змішаних техніках: паперова пластика з елементами витинанки, колаж та асамбляж, розпис».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «Матеріали та інструменти:

- ватман, щільний папір, картон;
- ножиці, макетні ножі, клей;
- фрагменти витинанок;
- тканини та готові вироби (для різних персонажів), холофайбер (наповнювач), фоаміран;
- пінопласт (для цілісних об'ємних фігур, вирізування та подальше декорування);
- пластикові пляшки як основа для об'єму;
- акрилові фарби, пензлі;
- декор: блискітки, стрічки, мотузки;
- освітлення для презентаційної зони».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Свято-Архангело-Михайлівський жіночий монастир приймає інсталяції на виставку».

*(Скорик Ірина Ігорівна,
Нечуйвітер Олена Юрївна,
Світлицька Надія Миколаївна,
Поліщук Олександра Іванівна,*

*Комунальний заклад «Школа мистецтв імені Л. М. Нагаєва м. Чорноморська
Одеського району Одеської області»)*

Назва: *«Прапор мрій. Два кольори – одна душа».*

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Об'єднати дітей Дитячої художньої школи, загальноосвітніх та позашкільних закладів м. Енергодар у спільній творчій ініціативі, що відображає любов до рідного міста й Батьківщини, віру в перемогу та силу єдності, яку дарує мистецтво».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Завдання – створити диптих (дві роботи, пов'язані однією ідеєю або стилем), але в різних кольорових гамах <...>.

Робота 1: Синя гама – колір, що дарує надію, глибину та простір («Мої сни про майбутнє»; «Енергодар місто на водах Дніпра»; «Птахи надії», «Візерунки морозу та неба»).

Робота 2: Жовта гама – колір, що зігріває, дарує життя та світло («Енергодар місто світла яке перемагає темряву» (сонце, ліхтарі, світлячки, іскри); «Квітуча країна»: поля соняшників, пшениці або фантастичних золотих квітів; «Тепло рідного дому»: (чашка чаю, улюблена іграшка, сонячний зайчик на столі); «Образи сонячних тварин або казкових істот») <...>.

Розподіл складності за віком учнів, чіткі технічні умови виконання та оформлення».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> З учнівських робіт буде створений виставковий колаж «Прапор мрій» до «Дня прапора України». Всі «сині» малюнки будуть зібрані у верхню частину колажу, а «жовті» – у нижню. Разом вони утворять Гігантський Прапор Мрій, де кожен малюнок – це цеглинка нашої спільної перемоги!».

(Тодорчук Олена Миколаївна,
Дитяча художня школа Енергодарської міської ради
Запорізької обл.)

Назва: «*Фантастичний звіринець: нащадки Марії Примаченко*» (творча майстерня з елементами гри).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Подолання страху «чистого аркуша», розвиток сміливості у самовираженні. Головне правило – «Не буває неправильно!». Легенда про неіснуючого звіра».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Гра-конструктор «Химера». Для комбінування оброти тварин усвідомлено або наосліп. Схематичне поєднання олівцем окремих частин в єдину істоту. Народження звіра (колір та декор). Обов'язково малюємо звіру очі з емоцією».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Створення онлайн-каталогу «Нові звірі Великоновосілівщини» та публікація робіт на сторінці закладу освіти».

(Хромій-Матросова Тетяна Іванівна,
Комунальний заклад «Великоновосілівський селищний
будинок культури», Донецька обл.)

Назва: «*Знайомство з майстрами*» (огляд художніх виставок та зустрічі з майстрами образотворчого мистецтва Одеси).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> У наш час, коли діти не часто потрапляють на виставки і тому мало знають про художників свого міста, виникла потреба знайомства з ними через екран інтернету у формі довірливої розмови. Де художник-майстер може розповісти про свій творчий і життєвий шлях під загальною ідеєю – «НЕ БОГИ ГОРШКИ ОБПАЛЮЮТЬ».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Зустріч з художником та з 2–3 учнями (або без них), запис інтерв'ю (будь-яка камера чи телефон). Обробка відео в програмі будь-якого доступного відеоредактора (потрібен комп'ютер). Створення постійно діючого каналу соцмережі та регулярне викладання туди нових фільмів (інтернет). Інтернет та живе спілкування з учнями та батьками, обговорення – інформаційна підтримка в соцмережах та у шкільному спілкуванні».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> youtube-канал – <https://www.youtube.com/@fomatwin118> [понад 20 фільмів].

(Мартинюк Валерій Васильович,
Одеська художня школа №1 імені К. К. Костанді)

Назва: *«Наш слід на стіні: мозаїка взаємодії».*

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Проєкт має на меті перетворити звичайну стіну шкільного екстер'єру на довговічну художню галерею, створену руками учнів. Це не просто прикраса, а символ спільної творчості та особистого внеску кожного учасника в естетику шкільного простору. Концепція «Мозаїки Взаємодії» полягає в тому, що багато індивідуальних, унікальних панно (кожен «слід») об'єднуються в єдине, гармонійне художнє ціле, що відображає єдність шкільної спільноти.

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Партнери: місцеві будівельні магазини (надання матеріалів (плитка, клей, затирка) або знижки); ремонтні бригади (професійна допомога з фінальним монтажем панно на стіні)».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Створення яскравого, унікального та довговічного артоб'єкта, що прикрашає екстер'єр школи та ілюструє силу дитячої фантазії <...>. Це інвестиція у творчий розвиток учнів та естетичну цінність шкільного середовища, яка залишить «слід» на десятиліття».

(Савчук Олена Іванівна,
Кам'янець-Подільська міська дитяча художня школа,
Хмельницька обл.)

Назва: *Артпроєкт «Мій перший вернісаж»* (серія персональних мінівиставок).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> замість однієї великої спільної виставки акцент робиться на кожній дитині окремо; серія мінівиставок (кожного тижня – інший учень) стимулює здорову конкуренцію; реалізується ідея «естетичного переживання та гордості» учнів та батьків; за бажанням та домовленістю учнів можливе проведення спільних виставок».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> кожен учень «куратор» власної виставки, учні: домовляються про черговість проведення; обирають кращі роботи разом з викладачем (різнопланові або на певну самостійно обрану тематику); придумують їм назви; кожен учень створює власну афішу від руки або в простому додатку; запрошують батьків, рідних, друзів».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> урочисте відкриття (5 хвилин), де учень розповідає про свою улюблену роботу («Авторське слово»). Ведучий (викладач або обраний учень) надає слово відвідувачам.

Під час заходу «фотограф» робить пам'ятні фото, які друкуються і додаються до альбому з відгуками.

Наприкінці заходу «мистецьке чаювання» для батьків та однокласників на честь автора».

(Комар Наталія В'ячеславівна,
Комунальний заклад «Геофіпольська школа мистецтв»
Геофіпольської селищної ради, Хмельницька обл.)

Назва: *«Великдень у країні уяви»* (щорічна публічна пасхальна виставка дитячої творчості).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> осмислення традицій Великодня у сучасних художніх формах. Діти створюють власні образи свята – символічні, казкові,

несподівані (живопис і графіка аплікація, колаж декоративно-ужиткове мистецтво (писанка, паперопластика, текстиль) змішані техніки, експеримент з матеріалами)».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> У рамках виставки відбувається творчий конкурс. Конкурсні роботи відбираються незалежним журі, до складу якого входять художники, методисти, провідні освітяни за віковими категоріями: 7–10 років; 11–14 років; 15–17 років. Нагородження відбувається під час відкриття виставки. Після урочистої частини відкриття педагоги та учні старшого віку проводять майстерклас з писанкарства для відвідувачів виставки (писанки стають окремою тематичною зоною виставки)».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Формат заходу: виставка за межами школи; тематичні зони; продуманий маршрут відвідувачів. Елементи події: урочисте відкриття виставки; короткі розповіді дітей про свої роботи; фотозона; книга відгуків».

(Горбач Ольга Іванівна,
Одеська художня школа №1 імені К. К. Костанді)

Назва: «Буквиця: мистецтво літери».

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Проєкт присвячений дослідженню та художньому осмисленню декоративної літери – буквиці як культурного символу та естетичного елемента».

Мета «Популяризація української книжкової традиції та каліграфії; розвиток у здобувачів освіти навичок графічного дизайну, каліграфії та декоративного мистецтва; формування відчуття спадкоємності культурних традицій».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Художня техніка: каліграфія, графіка, живопис, декоративно-прикладне мистецтво».

(Марущенко Тетяна Олександрівна,
Комунальний заклад «Кремінська художня школа»
Луганська обл.)

Назва: «Таємні історії предметів, що нас оточують».

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> як звичайні побутові речі можуть стати джерелом мистецтва та натхнення».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> За допомогою друку на желатиновій пластині відкриваються приховані фактури, форми та «історії предметів» <...>».

(Афанасьєва Катерина Семенівна,
Одеська художня школа №1 імені К. К. Костанді)

Назва: «Книги – морська глибина».

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Виставка дитячих ілюстрацій до творів Івана Франка в музеї «Дім Франка» (м. Львів)».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> експозиція учнівських робіт із зонуванням на суто ілюстрації до творів та портрети І. Франка в музеї «Дім Франка» (м. Львів)».

(Могилат Тетяна Геннадіївна,
Львівська музична школа №1 імені Анатолія Кос-Анатольського)

Назва: *«Мелодії року: дитячі візії музики Стравінського».*

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> учні через власні художні роботи інтерпретують творчість Стравінського, поєднуючи образотворче мистецтво і музику».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «Варіанти заходів у рамках артпроєкту:

- художня виставка «Музика в кольорі» у музеї-садибі Ігоря Стравінського;
- музично-художній перформанс (учні-музиканти виконують фрагменти творів композитора, паралельно художники створюють живопис у режимі «live»);
- інтерактивний / мультимедійний календар (кожна художня сторінка календаря на основі учнівських творчих робіт має QR-код із музичним фрагментом та учнівським коментарем до власної роботи);
- артмаркет (благодійний продаж репродукцій учнівських творчих робіт)».

*(Ігнатович Тетяна Олександрівна,
Устилузька дитяча школа мистецтв-музей-садиба Ігоря Стравінського
Устилузької міської ради, Волинська обл.)*

Назва: *Артпроєкт «Чарівний світ казок»* (завдання ускладнюються для учнів різних підрівнів).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> художні ілюстрації до казок, скульптурні зображення персонажів казок, ліплення казкових будиночків».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «Створення казкових зон у дитячих садках та бібліотеках».

*(Шашлова Інна Василівна,
Кам'янська школа мистецтв № 3, Дніпропетровська обл.)*

Назва: *«Метаморфи: химери майбутнього»* (цифровий живопис, фотоколаж, типографіка, нейрогенерація).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Осмислення впливу людської діяльності на довкілля через художнє проєктування фантастичних істот майбутнього».

- Презентування / просування результатів. Фрагмент:** «Промоція:
- соціальні мережі (екологічні, дизайнерські та студентські групи);
 - освітні та культурно-просвітницькі заклади (партнерство зі школами мистецтв, художніми студіями, бібліотеками тощо);
 - офіційні вебресурси (сайти установ та закладів)».

*(Данильчук Василь Михайлович,
Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька
національна навчально-реабілітаційна академія»,
Запорізька обл.)*

Назва: *«Керамічні історії Івано-Франківська».*

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> створення унікальних керамічних номерних табличок для фасадів будинків міста Івано-Франківська. Кожна табличка розробляється учнем / ученицею індивідуально та поєднує функціональне призначення (номер дому) з художнім образом та фантазійним

баченням автора. Особливий акцент робиться на будинках, пов'язаних з відомими особистостями або історією міста <...>».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «Монтаж керамічних номерних табличок на фасади будинків (за участі фахівців)».

(Драпак Віроніка Миколаївна,
Івано-Франківська дитяча художня школа)

Назва: «*Історія лемків*» (приклад наскрізного образного ходу при створенні ілюстрацій в техніці графографії).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> ілюстрації до поетичної трилогії польсько українського поета Петра Скрійки «Історія лемків», «Казка про створення лемка», «Костянтин Багрянородний».

Підготовка / реалізація. Фрагмент: «<...> Використання візерунків лемківських вишивок, як головного об'єднуючого елемента всіх зображень. Вишивка – це пейзаж, це світобудова, це всесвіт, це невидимий Бог. Створення обкладинок:

блакитна, діагональний рапорт вишивки, розмова діда з онуком – «Казка про створення лемка» – дід розповідає онуку як Бог створив лемка;

жовта, вертикальний рапорт вишивки, кохання лемка і лемкині – «Історія лемків» – як Бог дав лемкам таланти;

червона, горизонтальний рапорт вишивки, стосунки лемка і імператора – «Костянтин Багрянородний» – лемко і влада».

(Каменецька-Остапчук Олена Володимирівна,
Львівська музична школа №1 імені Анатолія Кос-Анатольського)

Назва: «*Вулиці нашого міста*».

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> ідея виникла, коли я йшла з дому на заняття до школи мистецтв. Промайнула така думка, що у нас немає архітектурних пам'яток, як у старих містах. Але ми маємо свої пам'ятки, хоч і ще не такі древні. Чому б нам їх не зберегти на папері у малюнках <...> запропонувала не губитися у місті, а знайти біля свого будинку цікаві, для кожного з них, локації і сфотографувати. Адже, навіть у дрібницях можна знайти щось цікаве і красиве».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Нашими малюнками зацікавилась міська рада. І запропонували нам, зробити виставку в краєзнавчому музеї. Ми з радістю погодилися. Пізніше відділ культури профінансував банери на стіні нашого місцевого будинку культури «Кристал», вони там і досі».

(Дубровіна Мар'яна Василівна,
Новояворівська дитяча школа мистецтв Новояворівської міської ради, Львівська обл.)

Назва: «*Лінія сенсу*» (техніка японського лінійного живопису).

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Учнівські роботи об'єднані:

- єдиною соціальною ідеєю;
- спільним форматом;
- обмеженою кольоровою палітрою;

- використанням лінії як основного засобу виразності».

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Серія соціальних плакатів. Формат виставки:

- експонування робіт у публічному просторі (кафе);
- оформлення експозиції в єдиному стилі;
- створення атмосфери японської культури (музичний супровід, чайна церемонія);
- живе спілкування учнів з відвідувачами виставки.

*(Перехрест Зореслава Анатоліївна,
Драбівська дитяча школа мистецтв, Черкаська обл.)*

Назва: «*Всеукраїнський художній учнівський конкурс-квест «ЧИТАЮ – МАЛЮЮ»* (випадкова книга – твоя особлива ілюстрація).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> зацікавлення й відкриття нових книг та авторів; <...> стимулювання відвідуваності бібліотек; <...> популяризація книги як джерела мистецького натхнення».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Учасникам необхідно прийти до бібліотеки та зареєструватися у відповідній віковій категорії. Учасник читає книгу, яку отримав шляхом жеребкування (усі книги попередньо підібрані бібліотекарами за віковими категоріями, мають однаковий обсяг сторінок). Учасник ілюструє обраний сюжет та оформлює власну роботу за визначеними вимогами. Готову роботу учасник подає в бібліотеку, де був зареєстрований <...> За результатами I туру автори кращих робіт продовжують участь у наступному турі <...> На творчих зустрічах та майстеркласах залучення письменників, ілюстраторів, художників, представників видавничої справи».

*(Цімко Анастасія Олегівна,
Львівська школа мистецтв №11)*

Назва: «*Життя без зупинок*» (виставка-інтерв'ю).

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Учні школи вже 3 роки навчаються дистанційно. Дехто залишився в Херсоні, дехто виїхав та проживає в різних містах України та Європи <...> Ідея проєкту – віртуальна виставка, що надає можливість не тільки познайомитися з творчістю учнів школи, а й і з самими учнями».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Експонат – це фото роботи учня, що також містить фото самого учня та кілька слів, його власних роздумів на тему: «Що для мене мистецтво?» або «Чому я люблю малювати?»

Розробка макетів та їхній друк. Пошук локацій для виставки в різних містах України, пересилка робіт, монтаж виставки, відкриття <...>.

Виставка-інтерв'ю «Життя без зупинок» почалася з Херсону, відвідала такі міста як Київ, Миколаїв, Одесу, Рівне, Звягель, Житомир, Львів, Вінницю і завершилась в Херсоні».

*(Луца Наталія Володимирівна, Петровська Альона Юріївна,
Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти «Школа мистецтв №1»
Херсонської міської ради)*

Назва: *«Живі шедеври: мистецтво вдома»* (дистанційний мистецький челендж, розрахований на сімейну взаємодію).

Ідея / задум. Фрагмент: *«<...> відтворення сюжетів відомих картин за допомогою підручних побутових речей та сучасних гаджетів в умовах дистанційної роботи».*

Підготовка та реалізація. Фрагмент: *«<...> обрати картину відомого художника; замінити предмети на картині побутовими речами, знайшовши візуальну схожість; створити фотокопію (моделювання образу на собі або членах родини); створити фотоколаж «Оригінал» vs «Наша версія»; організувати віртуальну виставку творчих робіт в соцмережах».*

*(Хромій-Матросова Тетяна Іванівна,
Комунальний заклад «Великоновосілівський селищний
будинок культури», Донецька обл.)*

Назва: *«Насіння проросте»* (виставковий проєкт портретів культурних діячів минулого).

Ідея / задум. Фрагмент: *«<...> Через створення портретів визначних постатей культури минулого діти відкривають для себе і глядачів нові або забуті імена, створюючи діалог між минулим і сьогоденням та зберігаючи пам'ять про них <...>. Художня техніка: чорно-білі графічні матеріали в поєднанні з кольоровим тлом».*

Презентування / просування результатів. Фрагмент: *«<...> Промоція: створення рекламного постеру проєкту; створення мерчу (буклети, листівки, наліпки, шопери, футболки) на основі учнівських творчих робіт <...>. Партнери та спонсори: Мистецький Арсенал (презентування проєкту в рамках Книжкового арсеналу); НАОМА; клуб ілюстраторів Пікторік; Музей театрального, музичного та кіномистецтва України».*

*(Степась Ксенія Сергіївна,
Дитяча школа мистецтв № 5 імені Льва Венедиктова
Оболонського району м. Києва)*

Назва: *«У пошуках чарівної рукавички Святого Миколая»* (урок-квест).

Ідея / задум. Фрагмент: *«<...> Діти стають активними учасниками казкової історії, допомагаючи Святому Миколаю знайти чарівну рукавичку. Проходження казкових стежинок разом із Лисичкою, Зайчиком, Сніговиком та Оленем. Виконання завдань від звірят (розгадування загадок, презентація зимових пісень, віршів, виготовлення та декорування ялинкової прикраси (зірочки).*

Презентування / просування результатів. Фрагмент: *«<...> мультимедійна презентація про свято Святого Миколая; новорічні декорації в класі для проведення квесту; скринька з чарівною рукавичкою; листи й частування від Святого Миколая».*

*(Кузьмук Вікторія Вікторівна,
Білогірська школа мистецтв Білогірської селищної ради
Хмельницької області)*

Назва: «*Піксельний Код: Від традиції до інновації*».

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Переосмислення українського орнаменту через цифрову естетику».

Підготовка та реалізація. Фрагмент: «<...> Інтеграція технологій: впровадження 3D-друку в класичну мистецьку освіту».

(Захарко Олексій,
Запорізька дитяча художня школа)

Назва: «*Піксельні друзі: мій бісерний талісман*» (ефект «соціалізації мистецтва»)

Ідея / задум. Фрагмент: «<...> Поєднання традиції рукоділля з комп'ютерною естетикою. Оскільки сучасні діти захоплюються іграми, де все складається з кубиків (Minecraft / Roblox), ми можемо подати бісероплетіння як створення «реального піксель-арту» (бісеринка – це той самий «піксель»»).

Презентування / просування результатів. Фрагмент: «<...> Презентування готових виробів. Фотофлешмоб «Брелок на прогулянці» (виставка на рюкзаках). Учні чіпляють вироби на свої портфелі (або інші речі) і влаштовують дефіле, роблять фотофіксацію.

Завершення заходу: спільний перегляд фото; гра «Вгадай персонажа за пікселями».

(Собчук Майя Петрівна,
Комунальний заклад «Теофіпольська школа мистецтв»
Теофіпольської селищної ради, Хмельницька обл.)

КОРИСНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Гурин О. М. «Сучасні підходи до викладання мистецтва»: реалізація загальноміського проєкту в партнерській взаємодії закладів освіти та культури – *Мистецтво та освіта*. 2024. № 1(111). С. 55–61. URL : <https://artedu.com.ua/index.php/adm/article/view/232>

Давидова С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Молодь і ринок*. 2018. № 5(160). С. 166–172. URL : <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/133932>

Організація проектної діяльності учнів: навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «магістр» денної та заочної форми навчання / уклад. З. О. Возна. Умань : «ВПЦ» Візаві, 2019. С. 267. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12013/1/Новий%20посібник%20по%20проєктах%202019%20Барвінок.pdf>

Смірнова О. О. Методичні основи проектної діяльності у закладі позашкільної мистецької освіти. *Освітньо-науковий простір*. 2021. № 1. С. 82–89.

Український культурний фонд : вебсайт. URL : <https://ucf.in.ua/>.

Helm Judy Harris, Katz Lilian. Project planning journal. *Young Investigators*. 2nd ed. 2011. Teachers College Press, Columbia University. URL : <https://www.tpress.com/filebin/PDFs/ProjectPlanningJournal.pdf>

Kilpatrick, W. H. The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process. New York: Teachers College, Columbia University, 1929.

Lai A. Creating Project-Based Learning for Online Art Classrooms. *Journal of Effective Teaching in Higher Education*. 2021. 4(1). P. 94–108. URL : https://www.researchgate.net/publication/351292042_Creating_Project-Based_Learning_for_Online_Art_Classrooms

Ozkan Z. C. The Effect of Project-Based Learning in Visual Arts Lesson on Lesson Outcomes and Attitudes. *International Journal on Social and Education Sciences*. 2023. 5(2). P. 367–380. URL : https://www.researchgate.net/publication/373495129_The_Effect_of_Project-Based_Learning_in_Visual_Arts_Lesson_on_Lesson_Outcomes_and_Attitudes

Project Approach In Early Childhood Education. Alfa and friends : website. URL : <https://www.alfaandfriends.com/project-approach-in-early-childhood/>

The Project Approach to Teaching and Learning. Community playthings : website. URL : <https://www.communityplaythings.com/resources/articles/the-project-approach-to-teaching-and-learning>

Young Investigators: The Project Approach in the Early Years / by Helm J. H., Katz L. Teachers College Press, 2011. 148 p.

Державний
науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти

<https://www.dnmczkmo.org.ua>
<http://arts-library.com.ua>
<https://www.facebook.com/dnmczkmo/>
<https://www.youtube.com/@ДНМЦЗКМО>
center@dnmczkmo.org.ua